VIERSTEMMIG KORAALBOEK

NIEUWE MELODIËN VAN DEN VERVOLGBUNDEL

OP DE

EVANGELISCHE GEZANGEN

DOOR

JOH. BASTIAANS

VIERSTEMMIG

KORAALBOEK

BEVATTENDE DE

Nieuwe Melodiën

VAN DEN

VERVOLGBUNDEL OP DE EVANGELISCHE GEZANGEN

MET VOOR- TUSSCHEN- EN NASPELEN

VOOR HET ORGEL

tot begeleiding van het Kerkgezang bij de Hervormde Gemeente

OF

DEZELFDE MELODIËN MET NIEUWE WOORDEN

VOOR GEMENGD KOOR (SOPRAAN, ALT, TENOR EN BAS) EN ORGEL (AD LIBITUM)

TOT ALGEMEEN GEBRUIK

IN ZANGSCHOLEN, ZANGVEREENIGINGEN EN HUISGEZINNEN

GECOMPONEERD DOOR

JOH. BASTIAANS

Organist aan het groote Orgel te Haarlem, Eerelid der academia di Santa Caecilia te Rome

Eigendom van den auteur.

HAARLEM. — DE ERVEN F. BOHN.
1869.

OPGEDRAGEN

AAN ALLE

ORGANISTEN

DER

NEDERDUITSCH HERVORMDE GEMEENTEN IN NEDERLAND EN ZIJNE BUITENLANDSCHE BEZITTINGEN.

Waarde Kunstbroeders!

Aan u heb ik dit werk gewijd en voor u hoofdzakelijk bestemd. Bij de vervaardiging er van heb ik vooral ten doel gehad, veredeling en verbetering van onze kerkmuziek, voornamelijk van het gezang der gemeente met het daarmede verbonden Orgelspel. Om dit schoone doel te bereiken heb ik vooral uwe hulp en bereidwilligheid noodig. Zijt gij met een goeden geest daartoe bezield en is u mijn streven en mijn arbeid niet onverschillig, wilt dan mijne opdracht aanvaarden door u een exemplaar van dit werk aan te schaffen, om dit na de invoering der nieuwe gezangen van den vervolgbundel in uwe gemeente te gebruiken tot verhooging der plegtigheid van het gemeentegezang.

Gij vindt de koralen vierstemmig voor het Orgel en tevens voor groot koor gecomponeerd; want, daar het Orgel het bij ons gemeentegezang ontbrekende vierstemmige koor moet aanvullen, zoo moet dit het koraal vierstemmig wedergeven. Die 4 stemmen, als het ware 4 harmonisch in een smeltende koraal-melodiën, zijn tegelijk met de hoofd-melodie gedacht en ontstaan, zoo innig daaraan verbonden en zoo eenvoudig dat geene andere harmonieering in hunne plaats kan gesteld worden zonder het koraal die heilige eenvoud en reinheid te doen verliezen, welke alleen geschikt is het gemoed in godsdienstige stemming te brengen. Speelt dus deze koralen zoo als ze geschreven zijn, zelfs bij meer dan eene onmiddelijke herhaling er van. Het is in ons land meest de gewoonte van de organisten om ieder koraal extemporé te harmonieeren, en naar dat het hen invalt met dissoneerende harmoniën, als septime-, none-, verminderde septime-, vergroote sextaccoorden, enz. en soms met dubbele en drievoudige accoorden voor één koraaltoon te stoffeeren, terwijl nog, als een overblijfsel van vroegere onbeschaafdheid, op vele plaatsen het koraal met allerlei versieringen als enkele en meervoudige voorslagen, drieslagen, mordanten, trillers, enz. ontsierd wordt. Is het eerste te verwerpen en is alleen een met de koraal-toonsoorten goed bekende en in de harmonie goed geoefende organist in staat om een koraal goed extemporé te harmonieeren, het laatste onzinnige versieren der melodie hopen wij dat spoedig geheel uit onze kerken verdwijnen zal. Werden overal goede koraalboeken ingevoerd en de organisten door den kerkeraad gedwongen zich stipt daaraan te houden, het koraal zoude, als een heilig aan God gewijd gezang, meer in zijne schoone en heilige eenvoudigheid gehoord worden. Gij, mijne ambtgenooten! kunt mij dus geen grooter bewijs van uwe belangstelling en hoogen ernst in deze gewigtige zaak geven, dan door mijnen raad te volgen en ten minste mijne eigene compositiën der koralen in den vervolgbundel zóó te spelen, als ik ze in dit koraalboek gecomponeerd heb. Gij doet dit immers ook met een lied, b. v. van Mozart of Beethoven, want wie zoude het invallen bij de voordracht daarvan dit met andere accoorden van eigen vinding te begeleiden? En toch doet men dit met het koraal dat ook een lied is, maar een hoogst eenvoudig lied, dat even zoo eenvoudig als natuurlijk geharmonieerd moet zijn. Dit kan slechts op éene wijze het best geschieden en met deze eenvoudigste en beste wijze kan men alleen het beoogde effect: aandacht, stichting en gemoedsverheffing bereiken. Het koraal moet, als een symbool van reinheid en heiligheid, voornamelijk uit zuivere drieklanken bestaan en dissoneerende accoorden moeten zeldzaam en dan slechts in doorgang en na strenge voorbereiding,

natuurlijk goed opgelost, daarin aangebracht worden. Is het koraal ook niet als een offer aan de Godheid te beschouwen, en zal men God dan niet het reinste en heiligste geven, wat ons mogelijk is? Ware stichting, en opwekking tot heiligheid en zuiveren levenswandel kan niet anders dan door een zuiver gezang en spel met reine accoorden bereikt worden!

Gij vindt wel tusschenspelen tusschen de verzen, doch niet tusschen de regels, gelijk toch veelal bij de organisten sinds eeuwen reeds de gewoonte is. Dringend verzoek ik u deze laatste toch bij het spelen van mijne koralen geheel weg te laten, omdat de regels der melodie zoo innig met elkander verbonden zijn, dat geen enkele toon daar tusschen gevoegd kan worden, zonder het verband en de uitdrukking te schaden, of bij eenige uitbreiding geheel te verbreken.

Zijn de interludia tusschen elken regel, die niet in het minste verband staan met het koraal, niet even onzinnig als een gedicht met woorden of zinnen tusschen de regels? Ik zal dit door een voorbeeld duidelijk en voelbaar trachten te maken, door tusschen de regels van een gedicht van van Maas eenige zinnen naar van Alphen te voegen:

'k Zie het luchtruim zwart betogen,
Als ik de zon zie schijnen,
Door den bliksem schril verlicht;
Die met haar lieve stralen deze aarde vroolijk koestert;
Nacht rust op de hemelbogen
Opdat er bloemen bloeien,
Als de nacht van 't jongst gericht.
En vrucht en kruiden groeien,

'k Hoor de diepe donders klatren
Om mensch en vee te spijzen;
Als een stem der groote watren.
Die 't licht ons doet genieten,
God, zoo zichtbaar ons nabij,
Op dat wij blijde werken,
Hoe ontzaglijk zegent Gij!
Om vergenoegd te leven.

Ik zoude u nog wel een grooter kontrast kunnen geven, daar men toch in sommige kerken door den organist nog veel grootere tegenstelling met den ernst van het koraal hoort, door tusschenspelen, die dikwijls in het belachelijke of kluchtige vallen. Zoo hoorde een mijner vrienden en kunstbroeders onder een kerkgezang, als tusschenspel van den organist, een woest geschreeuw, als van een troep vechtende musschen, en heb ik met eigen ooren in eene groote stad, als tusschenspel een stortvloed van chromatische loopen over het geheele klavier met het volle orgel hooren voordragen, waaraan geen einde scheen te zullen komen, terwijl ik in eene dorpskerk, voor de pathetische melodie van Psalm 24 in de Dorische toonsoort, het bekende jagerkoor in D dur uit de opera der Freischütz als voorspel hoorde bezigen.

Deze uitersten daargelaten, zullen tusschenspelen, die niets anders zijn dan ongepaste tusschenzinnen, altijd de éénheid van het gezang, dat meestal eene verheffing tot God en dus een gebed is, storen, de aandacht op de aan het koraal vreemde melodie vestigen, en, van den zin van het koraal en zijnen inhoud aftrekkende, de stichting verhinderen, of zelfs, bij te groote kontrasten, ontstichting en ontheiliging te weeg brengen. Laat dus, bij biddende gezangen vooral, altijd de tusschenspelen weg; breng ze bij andere hoogstens aan, waar een volzin van het koraal uit is, hetgeen bij goede, met het koraal overeenstemmende gedichten steeds door een punt of commapunt wordt aangeduid; blijft dan in den stijl van het koraal zelve, dat is met gebondene accoorden, en zijt vooral zeer kort.

Van de voor-, tusschen- en naspelen in dit koraalboek heb ik niets te zeggen, dan dat ze allen zich zeer na aan de koralen aansluiten, daarmede als het ware een uit ongelijke deelen bestaand geheel vormen; dat in allen de melodie geheel of gedeeltelijk voorkomt, zoo dat de aandachtige gemeente reeds daarop voorbereid wordt; waarom zulke voorspelen, waarin de melodie van het koraal gevlochten is, altijd het doelmatigste zullen zijn en het werkzaamste wanneer zij daarbij het karakter van het lied idealiseeren of verhoogen. Ik heb dit zoo veel mogelijk in de voorspelen trachten te doen. Daarom zoude ik wenschen, dat gij ook mijne voor- en tusschenspelen gebruiktet zoo als ik ze geschreven heb. Mogten enkele voorspelen voor sommigen uwer te moeielijk zijn, in dat geval kan men immers een ander gepast voorspel nemen, doch wanneer het u ernst is, zult gij na eenige oefening ook deze wel leeren voordragen, daar geen enkele daaronder wezenlijke moeielijkheden oplevert. Zij kunnen allen ook zonder pedaal, dus op kleine orgels en harmoniums uitgevoerd worden, mits men somtijds, waar de bas te ver van de naast hoogere stem ligt, deze een octaaf hooger neemt. Overal waar de melodie van het koraal voorkomt is dit door *Mel.* aangeduid; gij kunt die dan, indien u een orgel met ten minste 2 manualen en pedaal ten dienste staat, waar het doelmatig is, door een tongwerk, b. v. *mf* en *mp* Trompet 8', *p* Dulciaan, Clarinet of Obo 8' en *pp* door een heldere labiaalstem, als Praestant of Violon 8', beter doen uitkomen, en dus het geheel duidelijker en effectvoller tot het gehoor brengen. Overigens is de registratie slechts door algemeene bij den sleutel geplaatste teekens aangeduid, welke hier de volgende beteekenis hebben:

pp Zachte labiaalstem 8′. *p* Heldere labiaalstem 8′. *mp* Labiaalstemmen 8′ en 4′. *mf* Zacht tongwerk 8′. *f* Sterk tongwerk 8′. *ff* Volle werk. Het Pedaal 16′ en 8′ naar verhouding.

Bij Gezang 204, melodie: *Wer nur den lieben Gott lässt walten*, kan men, indien het voorspel voor sommige gelegenheden te lang mogt geacht worden, dit, gelijk in de noot aldaar reeds aangeduid is, verkorten door slechts de 2 eerste regels te nemen, die met eene hoofdsluiting eindigen. Zoo kunnen ook nog eenige andere lange voorspelen verkort worden, door bij het teeken 𝄋 te beginnen of bij het teeken + te eindigen.

Mochten ook deze voorspelen u bevallen en uw aller harten voor het verheven schoone in de kunst meer en meer vatbaar maken, dan zoude mijn doel bereikt zijn, en een schooner doelwit u zijn voorgesteld, namelijk om dit gevoel voor het hoogere schoon ook in den hoorder of de gemeente op te wekken; dan eerst zult gij, door uw kunstgevoel ontgloeid, het gemoed weten te verheffen, ware stichting kunnen bewerken, en blijvende indrukken doen ontstaan, die men zich somtijds zelfs na vele jaren nog met verrukking herinnert.

Mogen wij, zóó onze kunst uitoefenende, niet vruchteloos werkzaam zijn, en onze pogingen, niet afstuitende als tegen marmersteen, ieder gemoed voor het schoone, ware en goede openen, opdat de indrukken, daardoor te weeg gebracht, duurzaam zijn. Mogen, zoo doende, ook door ons de menschen meer en meer veredeld worden. Want dit vermag, meer dan ieder andere kunst, de toonkunst, onder alle kunsten de hoogste en alleen in staat, het eeuwige, het goddelijke uit te drukken; die als eene taal der hoogere wereld tot ons spreekt, gelijk Schiller en Moore zeggen:

„nur die Seele spricht Polyhymnia aus."

„There breathes a language known and felt
Far as the pure air spreads its living zone;
Wherever rage can rouse or pity melt
That language of the soul is felt and known."

Uw toegenegen kunstbroeder

JOH. BASTIAANS.

VOORREDE.

Reeds voor eenige jaren werd door de Synode der Nederduitsch Hervormde kerk het plan opgevat om een vervolg op de Evangelische Gezangen te doen samenstellen; daaraan werd reeds spoedig door eene uit de synode benoemde commissie gevolg gegeven. Er werden uit reeds bestaande verzamelingen en gezangboeken van andere gemeenten gedichten gekozen, waarvan velen reeds goede melodiën hadden. Aan bekende dichters werd opgedragen de nog ontbrekende door hunne gedichten aan te vullen. Velen dezer teksten zijn in het metrum van reeds bestaande kerkgezangen gedicht en komen dus ook met de maat van reeds bestaande melodiën overeen. Voor de gedichten echter, welke nog niet van melodiën waren voorzien — het was een 30 tal — moesten nieuwe gecomponeerd worden; daartoe wendde de commissie zich tot een haar aanbevolen en als daartoe bekwaam geacht toonkunstenaar, die haar dan ook de melodiën daarvoor leverde. Toen werd de commissie aangeraden, aan een bekwaam toonkunstenaar of componist de herziening en redactie er van op te dragen en hare keuze viel op mij. Zij zond mij de geheele verzameling van 82 gedichten met 30 nieuwe melodiën. Reeds bij het eerste doorzien bleek mij dat de melodiën niet bruikbaar waren, en, ondanks de vele moeite er aan besteed om ze te verbeteren, moest ik, omdat ze nogtans beneden het middelmatige bleven, ze allen afkeuren, even als nog vele andere melodiën, denkelijk van dilettanten, die mij door de commissie toegezonden waren, en „welke zij gaarne zoude zien opgenomen." Na zoo veel vergeefsche arbeid droeg de commissie mij op „geheel nieuwe melodiën te componeren, en verder naar goedvinden in het belang van het kerkgezang en de gemeente te handelen." Aan die opdracht heb ik voldaan, voor 30 gedichten nieuwe melodiën gecomponeerd en buitendien nog een 10 tal andere, welke geene goede passende melodiën hadden, van betere, mede grootendeels nieuw door mij gecomponeerde, voorzien, terwijl ik slechts een drietal uit de beste Duitsche melodiën koos.

Dit is in hoofdzaak de geschiedenis der nieuwe melodiën van den vervolgbundel op de Evangelische Gezangen. Ik achtte mij genoodzaakt deze feiten hier te vermelden omdat de synodale commissie in haar voorbericht voor dien bundel hiervan geheel zwijgt; terwijl zij uitvoerig is in de vermelding van hare pogingen tot het verkrijgen der gedichten en de namen der bekende dichters *wel* opgeeft en loffelijk vermeldt, zoodat die namen daardoor voor het nageslacht bewaard zullen blijven, wordt van den naam van den componist der melodiën niet eens gewaagd, alsof bij een gezang het gedicht de hoofdzaak is en de melodie in geene aanmerking komt.

Daar lied en melodie innig met elkander in verband staan, zal niemand het onbescheiden vinden dat daar, waar al de namen van de dichters der liederen worden opgegeven, door mij ook de naam van den componist is genoemd, die *alléén* voor bijna een veertigtal dier gedichten melodiën heeft vervaardigd. Na verloop van jaren, zou op de vraag: van wie of van waar zijn deze melodiën afkomstig? niemand eenig zeker naricht kunnen geven, terwijl het in de muzikale litteratuur en Hymnologie van veel belang is den oorsprong van de melodiën der kerkgezangen en den naam van den componist te kennen. Zoo wordt b. v. nog heden ten dage de vraag gedaan wie toch zijn de componisten van onze Psalm-melodiën en van velen der nieuwe zangwijzen der Evangelische gezangen? en zijn zelfs de namen der makers van vele nog dikwijls gezongene schoone duitsche kerkmelodiën verloren gegaan. Ten opzichte dezer nieuwe gezangen zoude men op nieuw in dwaling en onzekerheid geraken, wanneer men alleen het voorbericht van den vervolgbundel als oorkonde bezat; want daarin wordt te kennen gegeven „dat de secretaris der synode met twee predikanten en een hoogleeraar voor de keuze van gepaste melodiën hebben

zorg gedragen, en de gezangen dus als het ware uit hunne handen in die der gemeente overgaan," hetgeen zoo door verzwijging van de werkelijke waarheid, als door de dubbelzinnige voorstelling tot misverstand moet aanleiding geven 1); ook om deze reden acht ik mij verplicht in het belang der kunstgeschiedenis mijnen door de synodale commissie verzwegen naam als redacteur der melodiën, als componist van alle nieuwe zangwijzen, als kiezer der overgenomene duitsche melodiën, en als corrector van den standaard of de modeluitgave bekend te maken; terwijl noch de in het voorbericht genoemde secretaris der synode, hoogleeraar en predikanten, noch de synodale commissie, noch de synode zelve wezenlijken invloed gehad hebben op de keuze en compositie dier melodiën, welke dan ook door de laatste geheel aan mij was overgelaten; zoodat de zangwijzen dus, niet *als het ware uit hunne*, maar werkelijk uit mijne handen in die der gemeente zullen overgaan.

Daar genoemde vervolgbundel nu weldra het licht zal zien en bij de gemeenten zal ingevoerd worden, zoo is een koraalboek van deze nieuwe melodiën voor organisten onmisbaar. Dit werd ook door de synodale commissie ingezien, en zij gaf mij herhaaldelijk te kennen dat het door haar wenschelijk geacht werd ook hierin te voorzien, omdat een koraalboek, door mij als componist der nieuwe melodiën bewerkt, geheel in den geest daarvan zoude zijn, en een beter geheel moest vormen dan bewerkingen van anderen, die onbekend zijn met den geest dier melodiën. Zoo als uit de eerste aflevering blijkt, heb ik aan de samenstelling van een dusdanig Koraalboek reeds de hand geslagen en hoop ik het verder spoedig te voleindigen.

Daar aan een goed Koraalboek voor ieder koraal de woorden niet mogen ontbreken, zoowel voor den organist, tot kennis van den inhoud en het karakter des gezangs, als ook om in solo of koor gezongen te kunnen worden, dewijl een lied of gezang zonder woorden onzingbaar is, zoo heb ik aan de uitgevers van den vervolgbundel (de bijbelcompagnie), eigenaars van vele der daarin bevatte gedichten, beleefdelijk de vrijheid verzocht om van een 50tal gedichten, slechts van ieder één vers voor mijn Koraalboek te mogen gebruiken. Dit is mij evenwel door die heeren geweigerd, zelfs met bedreiging van vervolging, wanneer ik genoemde verzen ondanks hunne weigering toch mocht plaatsen. Eenige onzer geachte en bekende dichters, als: Dr. Heye, Adama van Scheltema en Broekhuizen, als ook mijn vriend van Maas hebben mij daarop welwillend met hun talent bijgestaan, waardoor de melodiën niet alleen van *woorden* zijn voorzien, maar zelfs naar mijn inzien door deze afwijking van mijn oorspronkelijk plan in waarde zijn gestegen, daar het mij toeschijnt, dat er onder de gedichten van den vervolgbundel voorkomen, wier inhoud geenszins met den geest van onzen tijd in overeenstemming is, en eenigen er van zelfs voor den zang ongeschikt zijn. Daarenboven hebben de meeste dezer gedichten ten doel om gezongen te worden uitsluitend bij enkele, slechts zelden voorkomende, kerkelijke plegtigheden; terwijl de gedichten, in mijn Koraalboek vervat, geschikt zijn om gezongen te worden ook buiten de kerk, en meer tot algemeen gebruik, zoo als in huisgezinnen, zangscholen en zangvereenigingen, onverschillig van welke geloofsbelijdenis, zijn ingericht. Ook heeft men nu het voordeel dat, in plaats van slechts één vers uit een gedicht van soms 10 of 11 coupletten, onder elk gezang een volledig gedicht, uit 1, 2 of hoogstens 3 verzen bestaande, onmiddelijk onder de noten is kunnen geplaatst worden, welke verzen, te zamen één geheel uitmakende, dus eigenlijk alle achter elkander, door herhaling van het koraal behooren gezongen te worden. De genoemde dichters zijn welwillend genoeg geweest mijne meening ten opzichte van de hoofdeigenschap van een goed koraalgedicht te volgen en te willen uitdrukken.

Hiervoor zij hun wegens hunne zoo ijverige bemoeiingen en medewerking openlijk mijnen opregten dank toegebracht.

Mocht deze arbeid, met toegevenheid beoordeeld, gunstig opgenomen, algemeen ingang vinden en onder Gods zegen veel bijdragen tot stichting der gemeente, ontwikkeling van kerkgezang en orgelspel, en tot aankweeking van een veredelenden kunstzin.

December 1868. JOH. BASTIAANS.

---

1) Deze handelwijze is zeer in strijd met het geen de secretaris der synode, onder zijne veelvuldige brieven, mij over mijnen arbeid aan den gezangbundel en compositie der nieuwe melodiën zelf schreef, namelijk:

„Thans mag ik het niet langer uitstellen, en begin met u geluk te wenschen dat uwe taak tot dusverre volbragt is, en, naar mij voorkomt, op eene wijze, die u de meeste voldoening zal verschaffen. Opzettelijk heb ik er voor gezorgd dat uw naam in de courant vermeld werd, opdat u daarvoor alle eer mogt toekomen."

„In den eigenlijken zin des woords kan de waarde van uwen arbeid niet hoog genoeg worden geschat."

„Hiervan kan ik u gerust de verzekering geven, dat uw arbeid door alle leden der commissie hoogelijk gewaardeerd wordt, en zij met erkentelijkheid zullen vernemen, met welke groote zorg de opgedragen taak door u wordt ter harte genomen."

„De gemeente zal er u dankbaar voor zijn."

Waarlijk! indien zij niet eens weet aan wien zij die melodiën te danken heeft.

Gezang 193. Zie Gezang 2.

Gezang 194. Lofpsalm. (Lofzang aan God.)

Mel. B.

Voorspel. *Moderato.* *Mel.*

mf

Koraal. *mf*

1. Van wien zijn al - le din - - - - gen? Wie rigt mijn pad, mijn schreên? Wie trekt door ze - ge - - nin - gen, Mijn har - te tot zich
2. En zou ik U niet lo - - - - ven, Niet le - ven tot uw eer, O God, wiens gunst ik bo - ven Al 't goud der aard be -

p *mf* *f*

heen? Uw goed - heên, Va - der, dwin - gen Mijn ziel tot dank - ge - - beên; Wat wel - daan mij om - rin - gen, 't Is al van U al - - leen.
geer? Nooit zal in mij ver - - doo - ven De gloed mijns danks, o Heer; Heil, wat de tijd kan roo - ven, Mijn God, U nim - mer - meer!

mf *p* *mf* *f*

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 195. Zie Gezang 11.

Gezang 196. Overleden. (Eind'loos houdt Gods liefde stand.)

Voorspel. *Andante.*

Mel. Jesus, meine Zuversicht.

Mel. *mp* *Mel.* *Mel.*

Koraal.

f *mf* *p* *mf* *f*

1. Ja! den ban - gen aard - schen strijd Hebt gij, Dier - bre! thans vol - stre - den. Wat het har - te draagt en lijdt, Hebt gij dul - dend o - ver - le - den.
2. O - ver - le - den! — God - lijk woord! Als de pel - grim af - - ge - stre - den, Uit den mond der En - glen hoort: „Rust nu, — gij hebt o - ver - le - den!"

p *mf* *f*

Troostwoord bij 't ge - o - pend graf; Troost der taal, die God ons gaf.
Wischt den traan dan uit uw oog, Zie, reeds juicht hij hier om - hoog.

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

Mel.

Gezang 197. Gods beschikken. (Wat God doet is welgedaan.)

Mel. Was Gott thut, das ist wohlgethan.

Voorspel. *Andantino.*

Koraal.

1. Wat God be - stell', 't is al - - les wel; Zoo roe - men wie ge - - - loo - - - - ven. Hun har - te weet in 't knel-lend leed, 't Is goed, wat komt van
2. Wat Va - der doet, is kin - - dren goed, Is hun het best van al - - - - len. Dus roemt in smart hun kin - der - hart Al - - toos Gods wel - ge-

Bo - - - - - ven. Daar bin - nen hoort Hun geest het woord, Dat troost geeft naar hun pla - - - - - gen In 't bangst der lij - - dens - da - - - - - - - gen.
val - - - - - len. Geeft ge ons, o Heer, Of neemt gij weêr, Wat kost - baar is als 't le - - - - - - ven; Uw naam zij eer ge - - ge - - - - - - - ven!

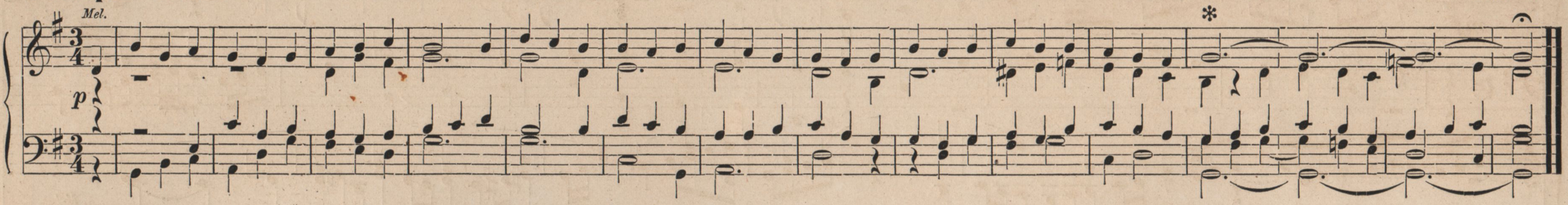
Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 198. Mijn God is mijn Vader. (Het lied van den goeden Herder.)

Voorspel. *Andante.* *Mel. B.*

Mel.

2de Voorspel. *Andante.*

Koraal.

mf *p* *p*

1. Mijn God is mijn Va - der, In Hem al mijn lust; Zijn gunst zal mij bei - den, Zijn hand mij ge - - lei - den, Ja, da - ge - lijks na - der Naar 't woonoord der rust.
2. Mijn God kent de zij - nen! Ik vrees geen ge - vaar. Wat mag - ten er woe - den, In stor - men en vloe - den, In 't hart der woes - tij - nen, Mijn Va - der is dáár.

Tusschenspel.

Mel.

2de Tusschenspel.

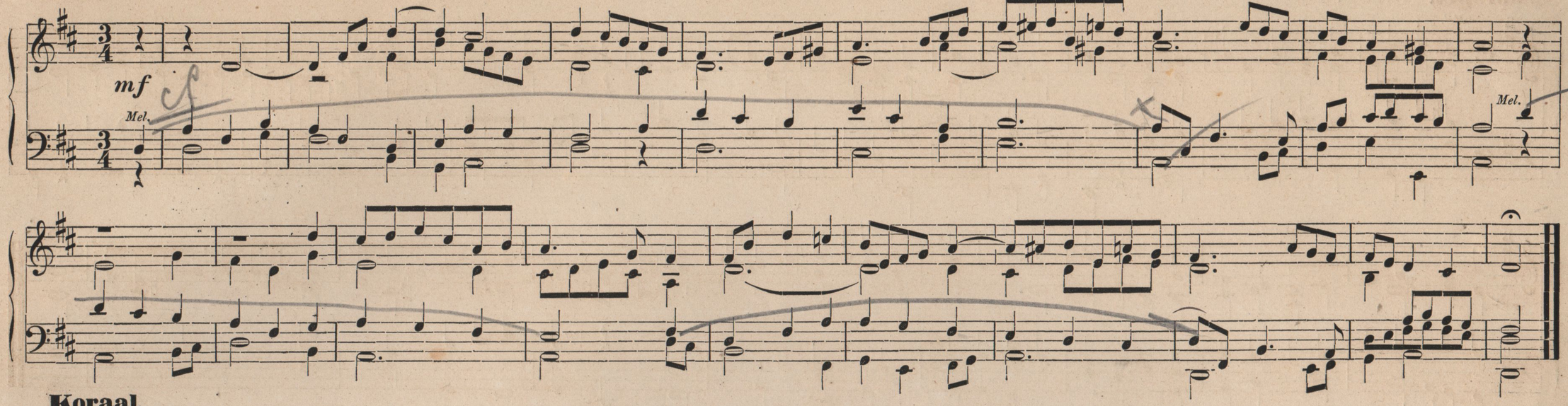
Naspel.

2de Naspel zie *

Gezang 199. Het morgenlicht. (Ontwaak gij die slaapt.)

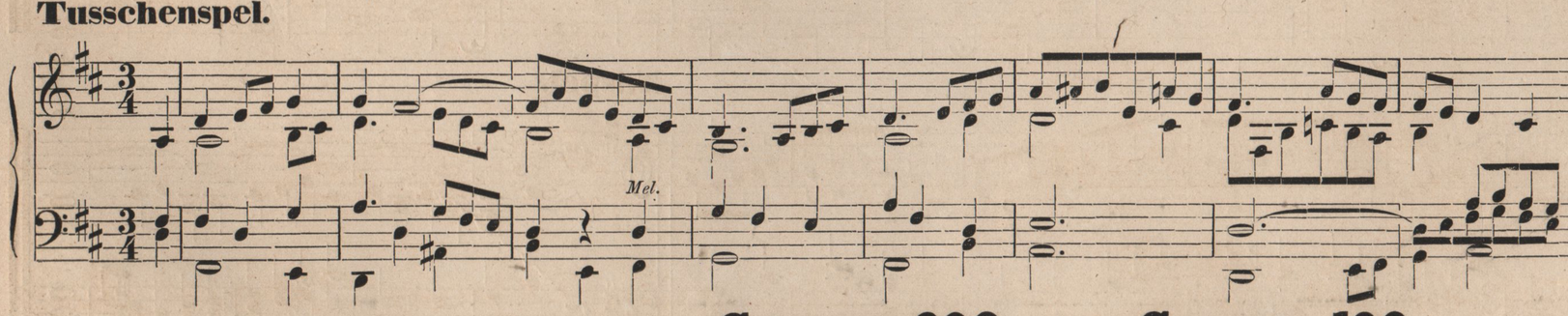
Voorspel. *Moderato.* *Mel. B.*

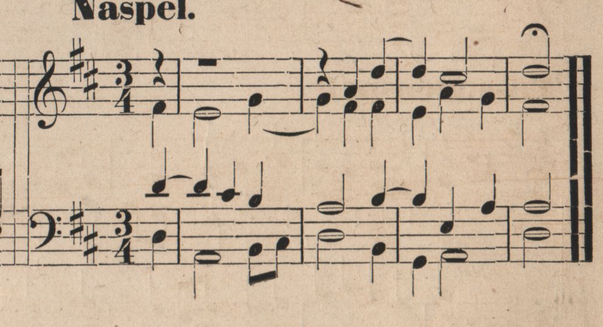
Koraal.

Tusschenspel.

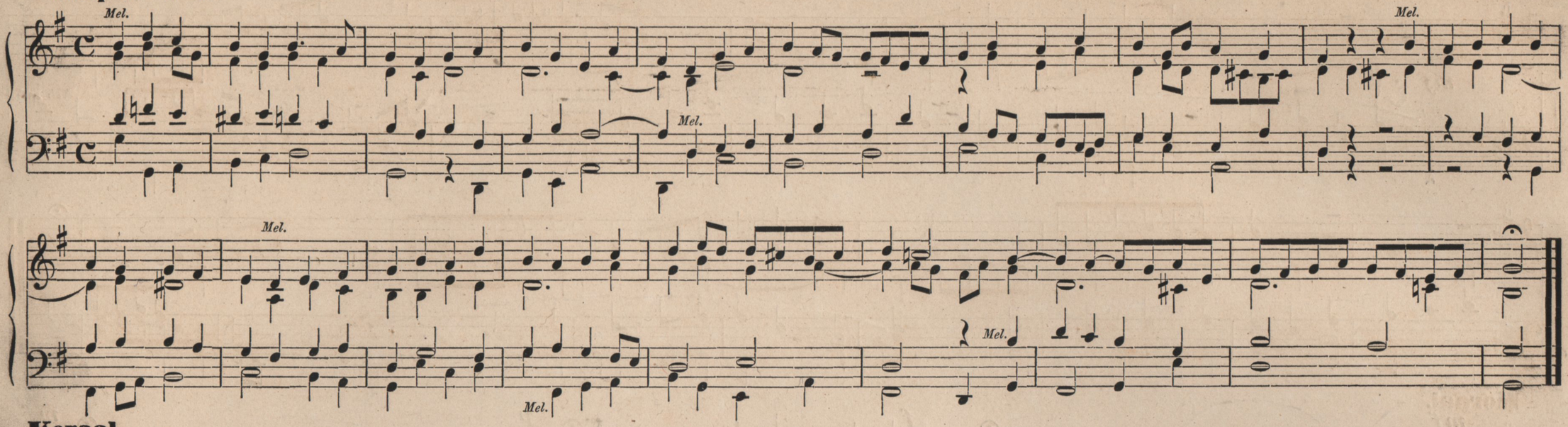
Naspel.

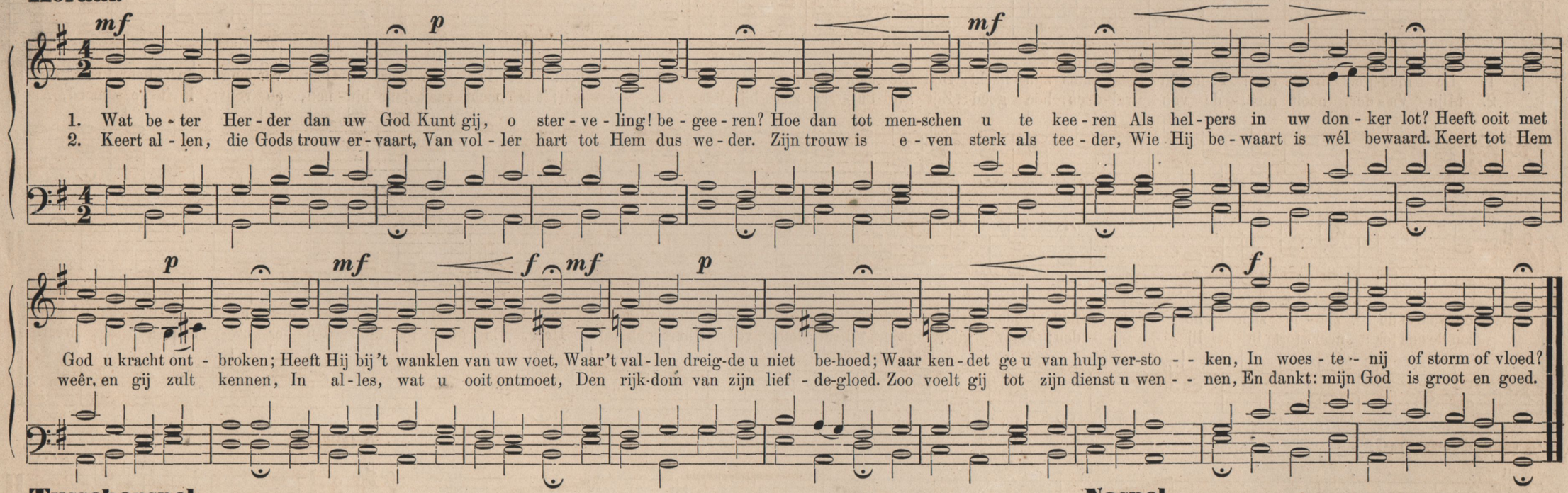
Gezang 200. Zie **Gezang 196.**

Gezang 201. Tot wien? (De goede Herder.)

Voorspel. *Andante.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 202. Ach, wanneer? (Aan den eindpaal.)

Voorspel. *Andantino.* *Mel. B.*

Mel.

mf

Koraal.

mf *f* *mf* *p* *f*

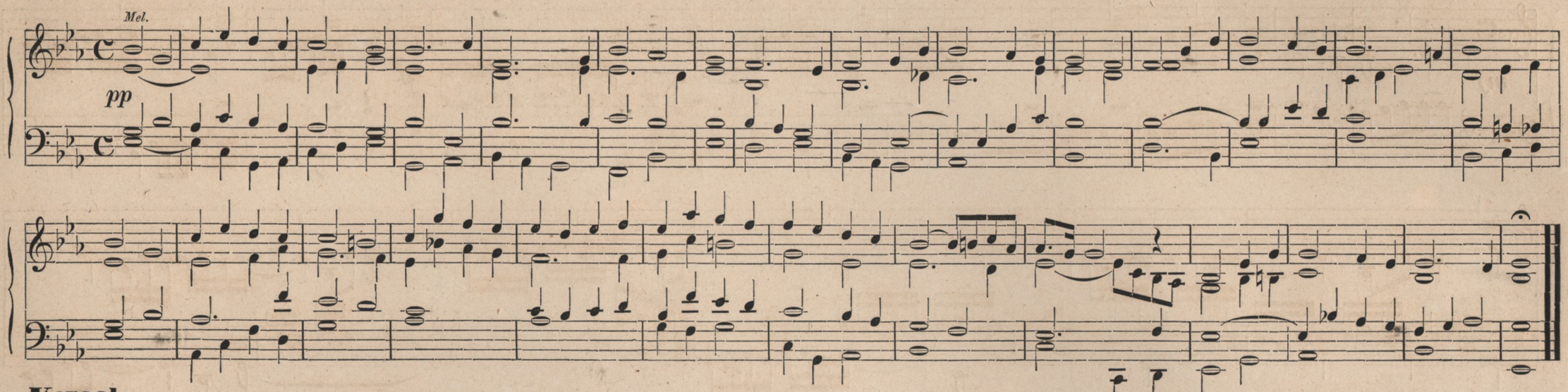
1. Ach, wanneer zijt gij doorstreden, Ban-ge zon-denstrijd! Lust en vrees woelt door mijn le - den, Mag-tig te al-ler tijd; Wanneer word ik op mijn be-den, Heer, door U be - - vrijd?
2. Maar ik wil niet mor-rend vragen Naar't begeerd wanneer; Breid'len on - ge - duld en kla - gen, Wachtend stil den Heer. Zoo geef aan uw wel - be - ha-gen Ook mijn wan-del de eer.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 203. Een hemelsgezind hart. (Zalig zijn de geest'lijk armen.)

Voorspel. *Adagio.* *Mel. B.*

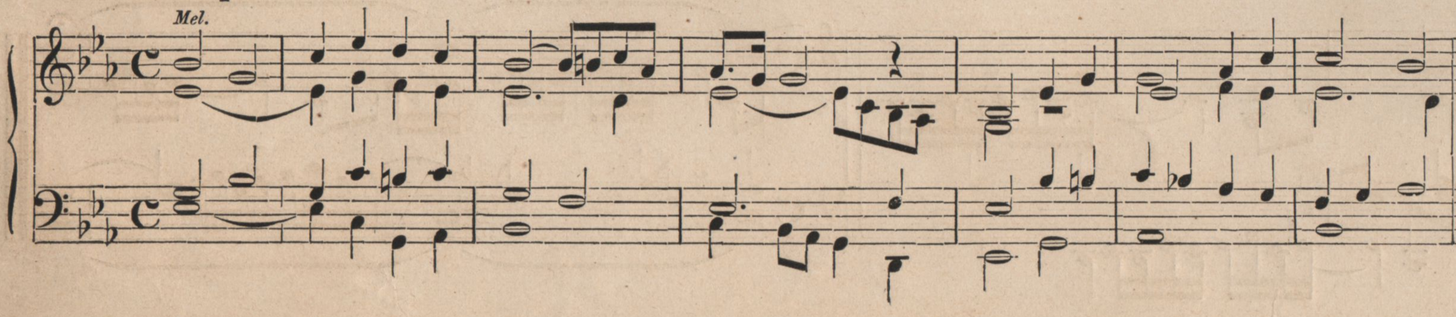

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Voorspel. *Moderato.*

Gezang 204. Gods goedheid. (Gemeenschap met Christus.)

Mel. B.

mf

Mel.

Mel.

Koraal. *mf* *p* *mf* *p*

1. Zou ik niet Uw goed-heid prij-zen? Va-der, die mij trouw be-waakt, En door dui-zend gunst-be-wij-zen Mij zoo rijk en blij-de maakt! Al-les roept me Uw goedheid
2. Va-der! wil mijn krach-ten ster-ken, Schenk mij lust tot el-ken pligt, 't Zou dan blij-ken uit mijn wer-ken Dat ik wan-del in Uw licht. Als ik soms door zorg ge-

mf *mf* *p* *f*

te-gen; 't Ruim des he-mels, 't licht der zon, 't Lied der voo-glen, 't nat der bron, 't Zoet des broods in zweet ver-kregen, 't Is me een schoon ge-tui-ge-nis, Dat Uw we-zen lief-de is.
bo-gen, Af-wijk van het reg-te spoor, Licht mij door Uw wijs-heid voor, Schenk me Uw waarheid uit den hoogen. Dien Gij voorlicht en ge-leidt, Gaat zijn weg met ze-ker-heid.

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

Gezang 205. Des nachts. (Laat me in U blijven.)

Voorspel. *Andante.*

Mel. Wer nur den lieben Gott lasst walten.

mf *Mel.*

Mel.

Mel.

Mel.

Mel.

Mel.

Koraal.

1. O Een - zaam - heid der stil - le nach - ten, Als on - der Go - des oog door - waakt, Hoe zoet be - - vre - digt gij het smach-
2. Ja, za - - lig hij, die hart en zin - nen Op u - wen wenk tot God ver - heft; In 't bo - - ven - - al den Va - der min -

ten Van 't hart, dat naar den He - mel haakt; Hoe juicht in u het vroom ge - moed: „De Heer is groot, de Heer is goed!"
nen Den rein - sten lust van 't kind be - seft, En, ver van wat op Aar - de woelt, Reeds hier des he - mels rust ge - - voelt.

Tusschenspel. [1])

Mel.

Mel.

Naspel.

[1]) Van het eerste of drievoudig contrapuntisch gedeelte van het voorspel, dat ook als verkort voorspel dienen kan, is hier als omkeering (reversio) een gedeelte tot tusschenspel gebezigd. De 4 andere omkeeringen, welke men eveneens ot voorspel en, bij meerdere herhalingen van het koraal, als 2de en 3de tusschenspel kan aanwenden, kunnen enkel door veranderingen der registers worden voortgebragt, waarbij de 1ste en 2de stem steeds op een manuaal met 8 voetige registers, doch de 3de stem op een 2de manuaal en de 4de stem op het pedaal met de volgende registers moeten uitgevoerd worden.

Voorspel. *b)* 2de man. 4 voet; ped. 16 en 8 voet. *c)* 2de man. 16 voet; ped. 4 voet. Tusschenspel. *d)* 2de man. 16 en 8 voet; ped. 4 voet. *e)* 2de man. 16 en 8 voet; ped. 2 voet.

Gezang 206. Zie **Gezang 196.**

Voorspel. *Adagio.*

Gezang 207. Het beste deel. (Het christelijk huisgezin.)

Mel. B.

Mel.

pp

Mel.

Koraal. *p* *mf* *p*

1. Wel-za-lig't hart dat God zich koos ter wo - ning, Waaraan Hij's daags zijn vader-goedheid toont, Waarin Hij's nachts, als lief - des trouwbe-too - ning, Met zoe-te rust des le-vens arbeid kroont. Daar
2. Moog zoo mijn hart al-toos U toe - be-hoo - ren, Ge-trou-we God, die mij hebt wel-ge - daan, Ging soms in mij ge - loof en moed ver-lo - ren, Gij deedt mijn voet in't regte spoor weêr gaan. O

f *p* *mf*

weet de ziel na - bij haar God te le - ven, Te wach-ten op zijn leiding, hulp en woord, En wordt zijn naam met danklied eer ge - ge - - ven, Daar kin-der-zin al - tijd zijn stemme hoort.
houd mijn hand ge - vat in moei-te en strijden, Maak heel mijn ziel eens - willend met uw woord, Dan zal ik mij in nood en dood ver - blij - den, Daar ook mijn hart al - tijd Uw stemme hoort.

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

Gezang 208. Morgenzang. (De dag des Heeren.)

Voorspel. *Andantino.* *Mel. B.*

Koraal.

1. O zie, hoe 't ster - ren - glan - - zen Voor gloed van ro - zen zwicht! Reeds breekt door 't blauw der tran - - sen Het pur - pren zon - ne - licht. Nog
2. Wij lie - ven, lo - ven, ee - - - ren U, Va - der, in ons Lied: U, die op land en mee - - ren Weêr koes - trend zon - licht giet. Staakt

zwij - gen berg en da - - len, Nog rust het loof - ge - suis; Slechts 't lied der nach - te - ga - len Smelt zacht in 't beek - ge - - ruisch.
dan ge - troost uw kla - - gen, Gij, die Gods kin - dren zijt; Uit nacht zal mor - gen da - gen Voor elk die lieft en lijdt.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 209. Zie Gezang 96.

Gezang 210. Van God bewaakt, Psalm 131. (Evangelieprediking.)

Voorspel. *Andante canonico.*

Mel. O gesegnetes regiereu.

mp

Mel. *contrario.* *contrar.*

Koraal. *p* *mf*

1. Naar de ber - gen zijn mijn oo - gen Met een stil ge - bed ge - - rigt; Mij - ne hulp is van den hoo - gen, Uit den hoo - gen straalt het licht. Mij - ne hulp is van den Hee - re, Die en aard en he - mel schiep, Die het al, Zijn naam ter ee - re Uit het niet tot aan - zijn riep.
2. God is mijn ge - trou - we hoe - der, Die mijn voet niet wan - klen laat, Die, nooit sluim - rend, als een moe - der Eind - loos teer mij ga - de- slaat. Neen, de God, die Is - rel hoed - de, Is een wach - ter die niet faalt, Hij, mijn hoe - der is de Al - goe - de, Die met vre - de en licht me om - straalt.

p *mf* *f* *mf*

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

[1]) De laatste regel van het voorspel, waarvan het tusschenspel de dubbelcontrapuntische omkeering (reversio) is, kan ook voor tusschenspel en bij meerdere herhaling van het koraal voor 2de tusschenspel dienen.

Gezang 211. Zie **Gezang 210.** **Gezang 212.** Zie **Gezang 2.** **Gezang 213.** Zie **Gezang 68.**

Voorspel. *Andante con moto.*

Gezang 214. Voor mij. (Bij de komst van een Evangeliedienaar.)

Mel. B.

Mel. *mf*

Mel.

Mel.

Mel.

Koraal. *mf* *f* *mf* *p* *mf* *f*

1. 't Is al - les schoon, ja al - les goed, Wat wij op aar - de aanschou - - wen; Waar ook de heem-len blaau - wen, Daar spieglen zij in meer en vloed Gods zon en maan en ster - re - gloed.
2. Voor wien, o aar - de werd die kroon, Die luis - ter van uw dre - - ven, Aan ie - der oord ge - ge - - ven? Voor wien toch al dat goed en schoon? Het is voor u, o menschen-zoon!
3. Mijn God, wat is uw goedheid groot! O meldt het berg en da - - - len, Laat stroom en meer 't her - ha - - len: Van morgenglans tot a-vondrood Maakt God voor mij zijn goedheid groot.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 215. Loflied. (Bij de komst van een Evangeliedienaar.)

Voorspel. *Maestoso.* *Mel. Psalm 33 en 67.*

Mel.

Koraal.

1. Komt, heft nu oog en hart naar bo - - - ven, En wijdt een lied aan u - wen Heer! Zoudt gij uw grootsten vriend niet lo - - ven, Uw zan - gen zijn Zijn kroon en eer.
2. 't Ver-heft ons hart Zijn lof te ont - vou - - wen; Zijn naam, zoo hei - lig, groot en goed, Waar-op al - om de op - reg - ten bou - - wen, Te prij - zen uit een blij ge - moed.

Uit zijn heil - ge wo - - ning, Daar hij heerscht als Ko - ning, Ziet zijn vriendlijk oog, Als in 't lied der en - glen Zich uw too - nen men - glen, Op u van om - hoog.
Heer, Ver - zor - ger, Va - - der! Breng ons daag - lijks na - der Aan uw hart en troon; Wil ons U doen le - ven, En ons een - maal ge - ven 's He - mels vreugde en kroon.

Tusschenspel.

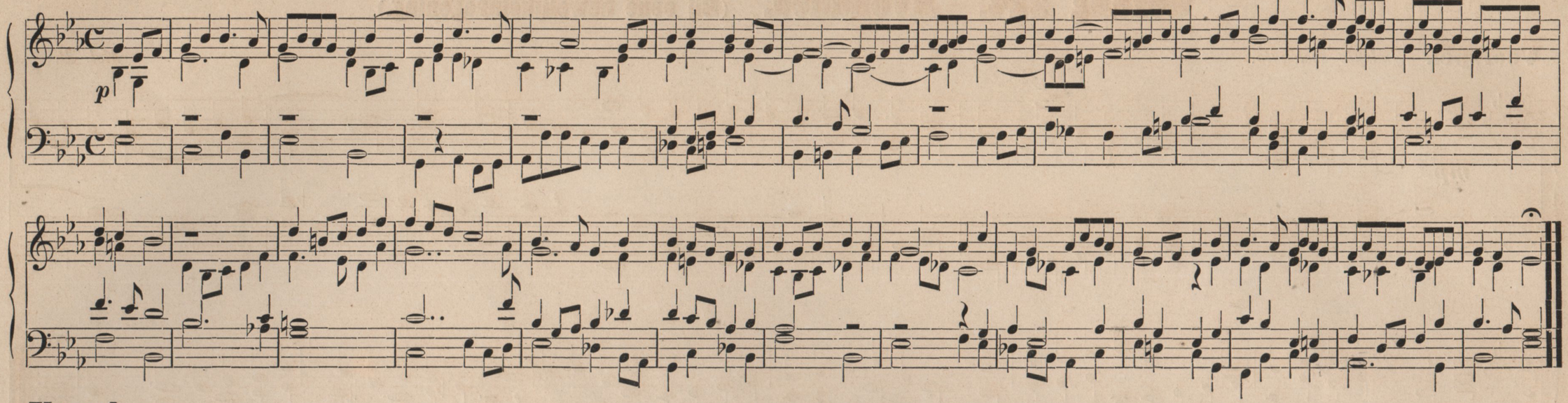
Mel.

Naspel.

Gezang 216. Zie **Gezang 93.**
Gezang 217. Zie **Gezang 93.**
Gezang 218. Zie **Gezang 16.**
„ 219. Zie **„ 65.**
„ 220. Zie **„ 210.**
„ 221. Zie **„ 11.**

Gezang 222. Onze dooden. (Bij het Avondmaal.)

Voorspel. *Andante.* *Mel. B.*

Koraal.

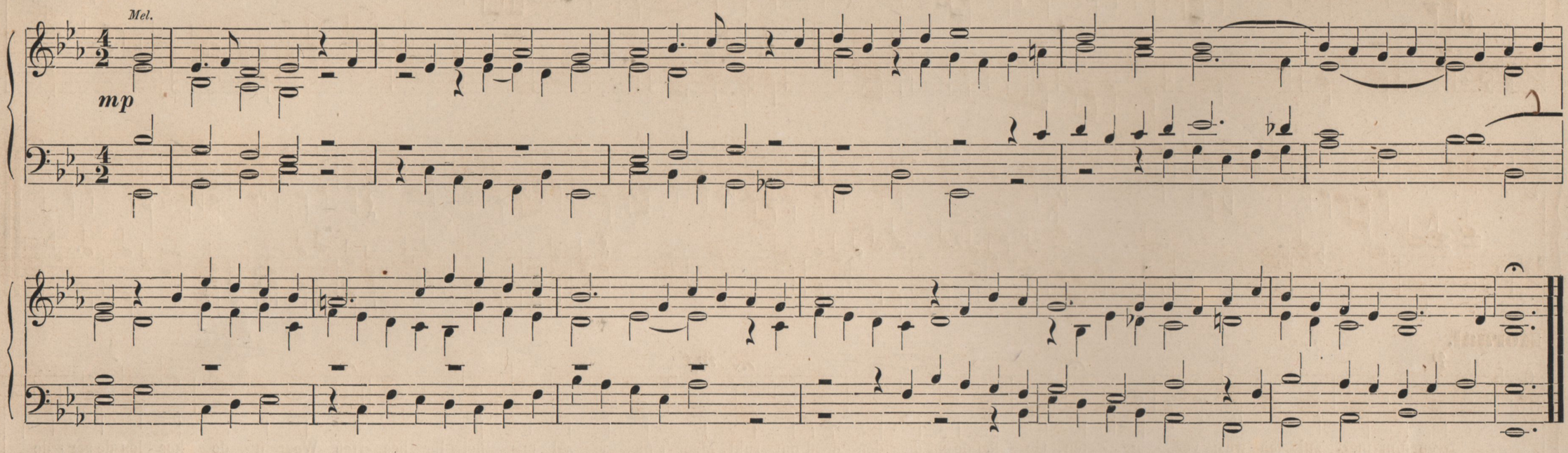
Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 223. Zie **Gezang 46.**

Gezang 224. Avondlied. (Bij eene huwelijksinzegening.)

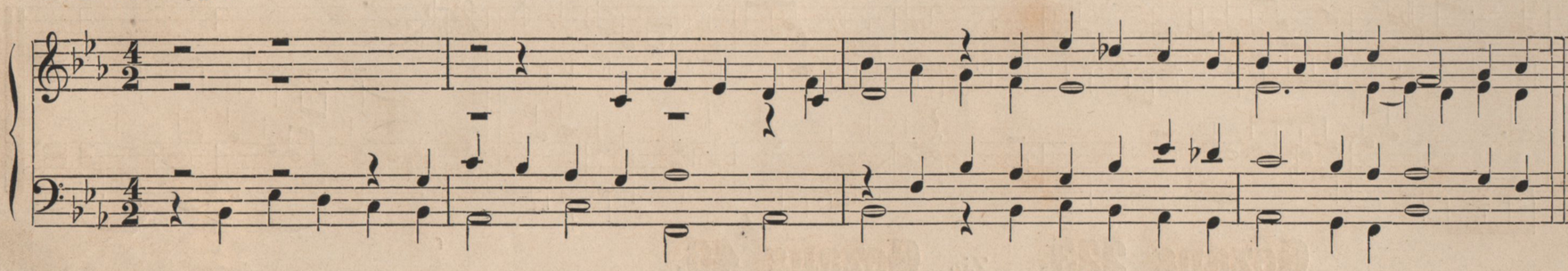
Voorspel. *Andante sostenuto.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

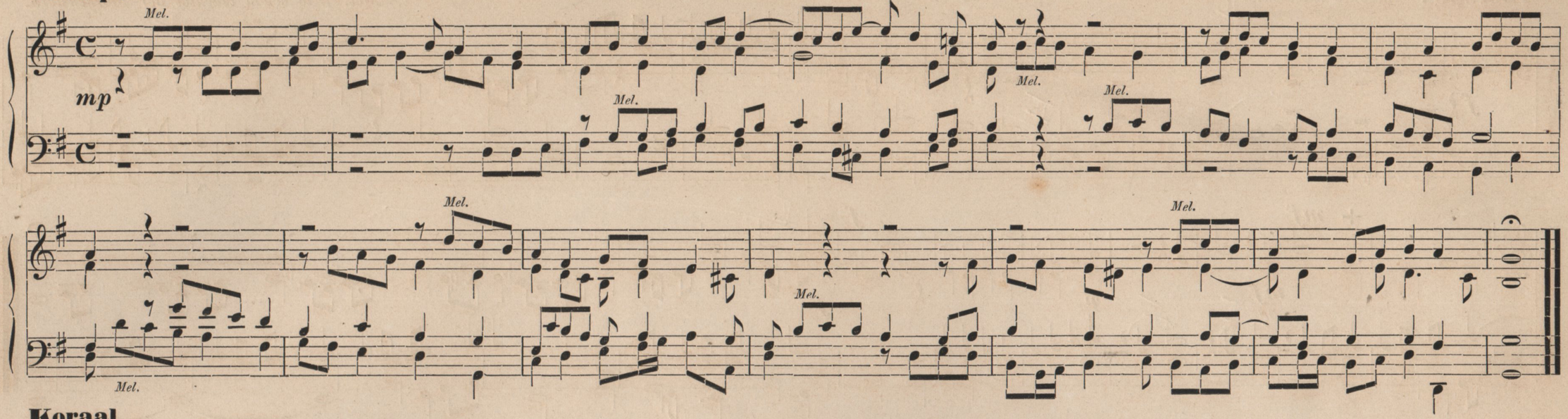
Naspel.

Gezang 225. Gods orde. (Bij eene huwelijksinzegening na het gebed.)

Mel. Psalm 140.

Voorspel. *Andantino.*

Koraal.

1. Gij, die in 't eeu - wig licht ge - ze - ten, Het blauw ge - welf des he-mels spant, De baan der star - ren hebt ge - me - - ten, Leidt al - les door Uw lief - de - hand.
2. Niets kan zich aan Uw hand ont - wrin - gen, Niets, God van al - les wat Gij schept, Niets kant zich te - gen de or - de - nin - - gen Die Gij 't Heel - al ge - ge - ven hebt.
3. En zoudt Geook ons, o Heer der Hee - ren! Niet e - ven lief - drijk ga - de - slaan, Ons lot en le - ven niet re - ge - - ren, Niet trek - ken on - ze wan - del - baan?

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 226. Een en dezelfde. (Bij eene huwelijksinzegening.)

Mel. Wie schön leuchtet der Morgenstern.

Voorspel. *Andante maestoso.*

Koraal.

1. Hoe lief - lijk praalt gij Mor - gen-ster! En trekt ons oog en hart van ver, Om - hoog tot God den Hee - - re. Hoe straalt gij weêr als Avondlicht, Op - dat ons hart en
2. Ver - hef-fend licht, als de Ochtend praalt, Ver - troos-tend licht als de A-vond daalt, Uit éé - ne bron ge - vlo - - ten, Weêr-kaats uw glans in ons gemoed, En toon ons God in

ons ge - zicht Op nieuw tot God zich kee - - - re. Prach-tig, Mach-tig, Dringt uw luis - ter Door het duis - ter Van de tran - - sen, Als door 't licht der morgen - glan - - sen.
kwaad en goed, Ge - le - den of ge - no - - - ten. Weel - de Streel-de, Lij - den grief - de; Maar Gods lief - de Bleef ons har - - te 't Eeuwig licht in vreugd en smar - - te.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 229. Lentelied. (Kerspsalm.)

Mel. B.

Voorspel. *Allegro moderato.*

Koraal. *mf*

1. O zie, hoe al - les is her - bo - ren, En op - ge - wekt is in het rond, Nu len - te - glans en zon - ne - glo - ren Den was - dom lok - ken uit den
2. Van U is al dit schoon en goe - de, Al - mag - tig en wel - da - dig God! Be - waard, ge - ze - gend in Uw hoe - de, Is 't le - ven rijk aan waar ge -

grond. De bar - re win - ter is ver - dwe - - nen, En met hem ook de som - ber - heid; De lie - ve len - te is weêr ver - sche - nen, Die le - ven, kracht en ze - gen spreidt.
not; En zou - den wij U dan niet prij - - zen, Voor al die vreug - de ons be - reid? Heb dank voor zoo veel gunst - be - wij - zen; U zij de lof in eeu - wig - heid.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 230. Zie **Gezang 122.**

Gezang 231. Bede in nood. (Op Jezus geboorte.)

Voorspel. *Maestoso.*

Mel. Wachet auf! ruft uns die Stimme.

Koraal.

1. Tusschen fel be-wo-gen gol - ven, In 't bruischend schuim der zee be-dol-ven, Drijft redloos wrak de klei-ne boot. Nu ge-he-ven tot de wol - ken, Dan weêr ver-zon-ken in de kol-
2. Tusschen fel-ler, wil-der gol - ven, In die-per af - grond nog be-dol-ven, Drijft redloos zwak het brooze hart; Nu in twij-fel-zucht ver - zon - ken, Dan in der aar-de lust ver-dron-

ken; Maar o - ver - al en al - toos: dood! Geen ba-ken straalt van ver, En nergens licht een ster: Waar is hul-pe? O God en Heer! Zie gunstig neêr! Red hen, die worstlen met het meer.
ken, Maar steeds door zonde en schuld be-nard. Geen ba-ken straalt van ver, En nergens licht een ster: Waar is hul-pe? O God en Heer! Zie gunstig neêr! Red Gij de ziel uit 's le-vens meer.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 232. Op moeders graf. (Het Lam Gods.)

Voorspel. *Adagio doloroso.*

pp

Mel.

Mel.

Mel.

Mel.

Mel.

Koraal.

p *pp* *p* *mf* *p* *pp* *p*

1. Ach, als een bloem die snel verbloeit op 't graf, Zoo treur ik hier mijn jeugdig le - ven af Om u-wen dood, die mij het le-ven gaf; Zoû 'k u ver - ge - - ten? Mijn
2. Wat straalde uw oog voor mij van he - mel - lust! Wat heeft me uw lied in zoe-ten slaap ge - sust! Wat heeft uw mond mij tee-der-lijk ge - kust In moe-der weel - - de; Toen

mf *p* *mf* *pp*

oog is dof—mijn wangen bleek be - kre - - ten: Mijn le - vensvreugd zonk met uw dood ten gra - - ve, Gij waart voor mij des Hemels bes-te ga - ve, O Beeld der deugd!
'k nog als kind in zorg-loo-ze onschuld speel - - de: En nu...? ik ween, En vraag, van rouw ver - sla - - gen, Waar-om liet gij, in de opgang ha-rer da - gen, Uw kind al - leen?

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

Mel.

Gezang 233. Boete. (Op den goeden vrijdag.)

Naar Psalm 51.

Voorspel. *Larghetto addolorato.* *Mel. B.*

Mel. *p* *Mel.* *Mel.* *Mel.* *Mel.* *Mel.*

Koraal.

p *pp* *p* *mf* *p* *pp*

1. Ge - nâ, o God! hoor naar mijn smeekge-be - - den, Doe naar mijn daden niet; maar Uw langmoedigheid Delg uit mijn zware schuld; vergeef mijn o - ver-tre - - den, Naar Uw barmhar-tig - heid.
2. Laat uit Uw mond mij troost in lij - den hoo - - ren; Och, geef mij als voorheen de wa - re zie-levreugd; Dan wordt in mijnen geest de vre - de weêr ge-bo - - ren, Die ons al-leen verheugd.

Tusschenspel.

Naspel.

Mel. *Mel.*

Gezang 234. Geloof. (Jezus opstanding.)

Voorspel. *Moderato.*

Mel. B.

Mel. *mf* *Mel.* *f* *Mel.*

Mel. *Man.* *Ped.* *Mel.* *mf* *con piu moto.* *f* *Mel.* *Man.* *Ped.*

Koraal.

mf *p* *mf* *p* *f*

1. Wel - za - lig zijn ze die niet zien en toch ge - loo - - ven! Al bren-geu't le-ven en-kel strijd; Geen last, geen kruis, hoe zwaar, zal u 't be-wustzijn roo - ven, Dat gij Gods kindren zijt.
2. Staat vast dan in 't ge - loof, en kweekt het zoet ver-trou - - wen, Dat God al - tijd zijn kind be - hoedt; Als 't eeu - wig licht ver - rijst, dan wordt ge-loof aan-schou - wen, En 't aardsche leed ver-goed.

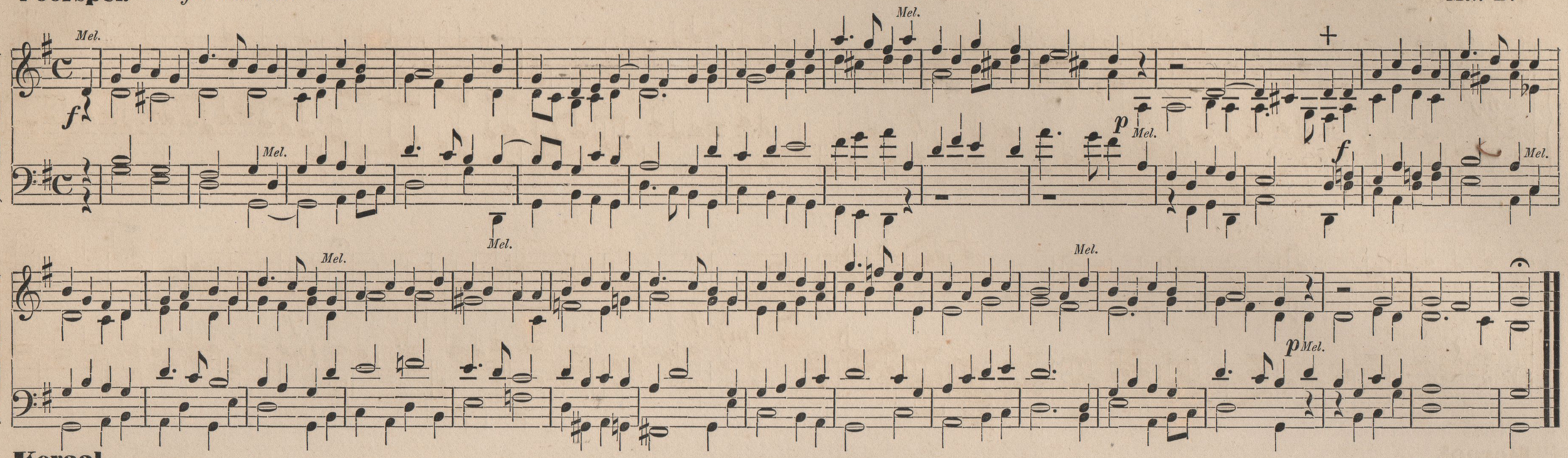
Tusschenspel.

Mel. *Mel.* *Man.* *Ped.*

Naspel.

Gezang 235. Slapen en sterven. (Op Jezus hemelvaart.)

Voorspel. *Allegro moderato.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

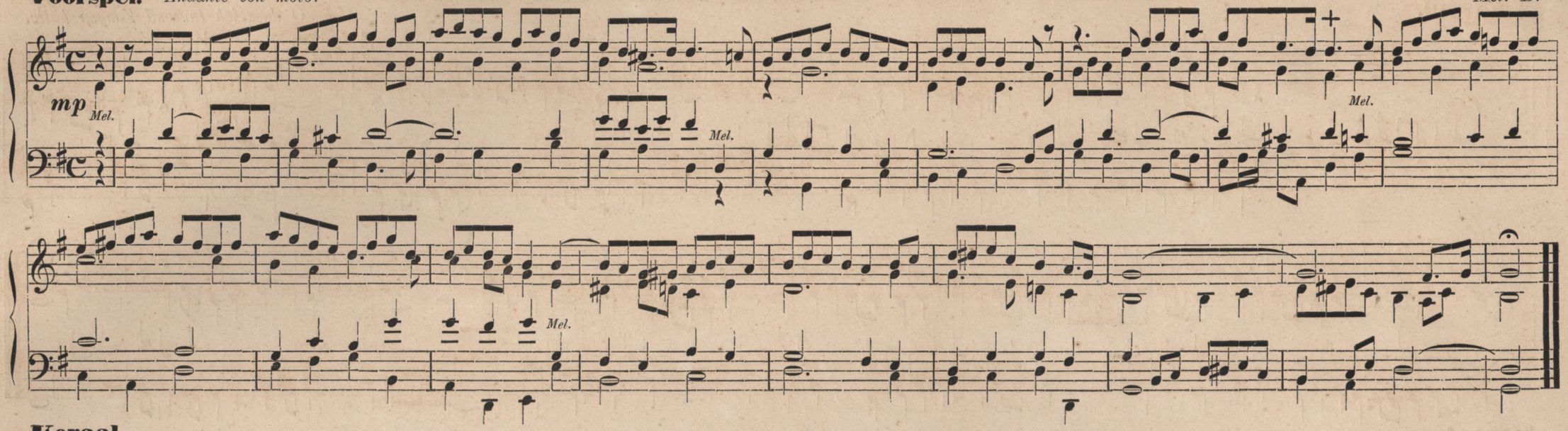

Naspel.

Gezang 236. Avondrood. (Op het Pinksterfeest.)

Voorspel. *Andante con moto.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 237. Zie Gezang 29.

Gezang 238. Dankgezang. (Uitbreiding der kerk.)

Voorspel. *Con moto.*

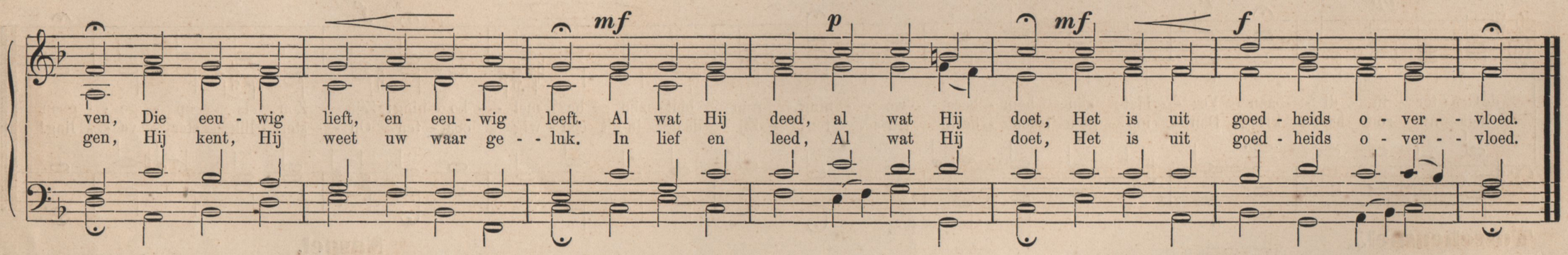
Mel. O dass ich tausend Zungen hätte.

Koraal.

1. Och of door al - les wat er le - - ven, Wat ziel, wat stem, wat a - dem heeft, De lof den Hee - re werd ver - he - -
2. Schijnt soms uw lot voor Hem ver - - bor - - gen, Mijn ziel! ver - duis - terd door den druk, Uw heil zal rij - zen als de mor - -

ven, Die eeu - wig lieft, en eeu - wig leeft. Al wat Hij deed, al wat Hij doet, Het is uit goed - heids o - ver - - vloed.
gen, Hij kent, Hij weet uw waar ge - - luk. In lief en leed, Al wat Hij doet, Het is uit goed - heids o - ver - - vloed.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 239. Lof-offer. (Bede om uitbreiding en éénheid der Kerk.)

Voorspel. *Fughetta. Allegro moderato.* *Mel. B.*

f *Mel.* *Mel.* *Mel.* *Mel.*

Koraal.

mf *f* *mf* *p* *f*

1. Al-mach-ti-ge! wanneer ik U be-won-der, En 't lof-lied op mijn lip-pen zweeft, Dan is 't of mij de stem begeeft. Een zwakke kin-derstem gaat al-dus on - der Bij storm of don - der.
2. Wel-da-di-ge! die ik zoo zeer be-won-der, Die mijn ge-hee-le ziel be-mint, Vergeef dat zij geen woorden vindt Tot U-wen lof;—hier voor gaat al-les on - der, Zelfs storm en don - der!
3. Toch vloeit die lof in zoe-te heil-ge-dach-ten Als le-vend wa-ter uit de wel. Mijn liefde en lof bij or-gel-spel Zij U ge-wijd, Uw heerlijk-heid en krach - ten, Bij dag en nach - ten.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 240. God is uw zon. (In donkere tijden.)

Voorspel. *Allegro.* *Mel. B.*

f

Mel.

Mel.

Mel.

Koraal.

1. Heft, kin-dren, nooit mis - moe-dig 't oog Naar 't vriend'lijk he-mel - blauw om-hoog, Als wa-re uw zon ver - dwe - - nen. Uw zon is God, der heem-len Heer, Zijn
2. Houdt moed, ja wat u ooit ont-zinkt, Dat steeds voor u Gods lief - de blink, Al moest gij een-zaam dwa - - len. Als zich uw hart op God ver-laat, zal

oog ziet liefd-rijk op ons neer, Door 't zwart-ste wolk - floers he - - - nen. Wat angst u leed of pijn ook geeft, Ge - looft en dankt: mijn Va - der leeft.
licht, dat nim-mer on - der gaat, Nooit op uw reis - pad fa - - - len. Dan, waar u mensch en aard be - geeft, Juicht nog uw hart: mijn Va - der leeft.

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

Mel.

Voorspel. *Allegro maestoso.*

Gezang 241. Op oudejaarsavond. (Kerkhervorming.)

Mel. B.

Koraal.

1. Wat stem vol ma-jes-teit klinkt luid, En galmt in 't rond van Noord tot Zuid, Door 't luchtruim heen ge-dra-gen? Hoor stervling, hoor! Uw God is licht! De Heil-ge roept u ten ge-richt; Het jaar voleindt zijn da--gen. Hoor wat de stem ver-kondt! Een hei-li ge oor-deels-stond Is ge-sla--gen. Buig, buig u neer, En geef den Heer, In ootmoed voor zijn da-den eer.
2. Heer, wat Gij deedt is wel-ge daan, Zie, zie ons in ont-fer-ming aan, Hoor ons Uw trouw ver-kon-den. Ver-ge-ven was al-tijd Uw lust, Stel on-ze ban-ge ziel ge-rust, Ge-denk niet on-ze zon--den. In nieuwen lief-de-gloed Zij he-den ons ge-moed U ver-bon--den. Zoo daal, o Heer, Uw naam tot eer, Met vrede een nieuwen tijdkring neer.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 242. Zie **Gezang 226.**

Voorspel. *Fughetta. Moderato.* **Gezang 243. Gods Woord. Psalm 19.** **(Kerkhervorming.)** *Mel. B.*

Mel.

Koraal.

1. Het he - mel - rond ver - - telt Gods eer, Prijst Zij - ner han - den wer - ken, En dag en nacht roemt in den Heer Zijn lief - de zon - der
2. Maar bo - ven lich - ten aan den trans, Hoe rein zij stra - len mo - gen, Blinkt met on - doof - bren, eeuw'- gen glans Gods heil - woord voor on -
3. Heer, doe mij door Uw Woord ver - staan Hoe licht mijn voet kan dwa - len, En laat Uw va - der - lijk ver - maan, Als leid - star mij be -

per - - ken. Geen spraak of woord Of 't mensch-dom hoort, Door al - le we - reld - krin - - gen, Den Schep - per 't lof - lied zin - - gen.
ze oo - - gen. Een heil - fon - tein, Zoo god - lijk rein, In 's le - vens strijd en noo - - den, Zijn, Heer, ons Uw ge - - bo - - den.
stra - - len. Uw lief - de - dwang Be - stuur mijn gang, En doe in stil ver - trou - - wen Mij al - tijd op U bou - - wen.

Tusschenspel.

Mel.

Naspel.

Gezang 244. Zie **Gezang 2.**

Gezang 245. Nieuwjaars-Hymne. (Zendelingslied.)

Mel. O süsser Stand, o selges Leben!

Voorspel. *Andante con moto.*

Koraal.

1. Komt laat ons sa - men ne - der - knie-len Voor Hem, die ons ge - scha-pen heeft! Hem zij de aan-bid-ding on - zer zie - len, Die 't le - ven is en 't le - ven geeft! Hij strooit de
2. O Heer! Gij waart van eeu - wig - he-den, En zijt tot in al - le eeu-wig-heên! Wij, die op aar-de één span be - klee-den, Ver-gaan als 't gras voor on - ze schreên. Maar U - we
3. En—moest dit jaar mijn les - te we-zen, Geef dat het ook mijn bes - te zij! Gij, die al 't kran - ke kunt ge - ne - zen, Och, bal-sem en ge - nees ook mij! Laat mij geen

ja - ren voor zich he - - nen, Ge - lijk de land-man 't ko - ren strooit. De tij - den kwa-men en ver - dwe - nen: Der tij - den God ver - an - dert nooit.
lief - de o God van ze - - gen! Is eeu - wig, wijl Gij lief - de zijt! Gij leidt ons op de reg - te we - gen, Gij sterkt ons in den goe - den strijd.
waereldsch goed be - ja - - gen, Dat mét de wae-reld he - nen drijft, Maar naar dien wa - ren rijk - dom vra - gen, Die on - ver - derf - lijk o - ver - blijft!

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 246. Zie Gezang 210.

Gezang 247. Dicht- en Toonkunst. (Zending onder Israel.)

Voorspel. *Moderato.* Allegorie. *Mel B.*

Mel. *mf* *Mel.* *Mel.* *Mel.*

Koraal.

1. Twee be - vrien - de heil - go - din - nen Staan met God ge - - wij - de zin - nen Aan het hei - lig lof - al - taar;
2. Bij des we - - relds mor - gen - glo - ren, Uit één moe - der - schoot ge - bo - ren Waart gij vroeg der men - schen vreugd.
3. Val - sche smaak heeft u ge - schei - den, Re - glen, die met schoon - heid strij - den, Zij ont - wij - den uw na - tuur.

Dicht- en Toon-kunst zijn die bei - den. Waar - om zijt ge vaak ge - schei - den, Lief - lijk twee - ling zus - ter - - paar?
Waar - heid is uw oud - ste broe - der, En uw zoo be - min - de moe - der, Is de zil - ver - rei - ne deugd.
Woon weer sa - men in ons mid - den, Of wij lo - ven of wij bid - den; Zet den geest in hei - lig vuur.

Tusschenspel. *Mel.* *Mel.*

2de Tusschenspel. *Mel.*

Naspel. *Mel.*

Gezang 248. Zie **Gezang 68.**

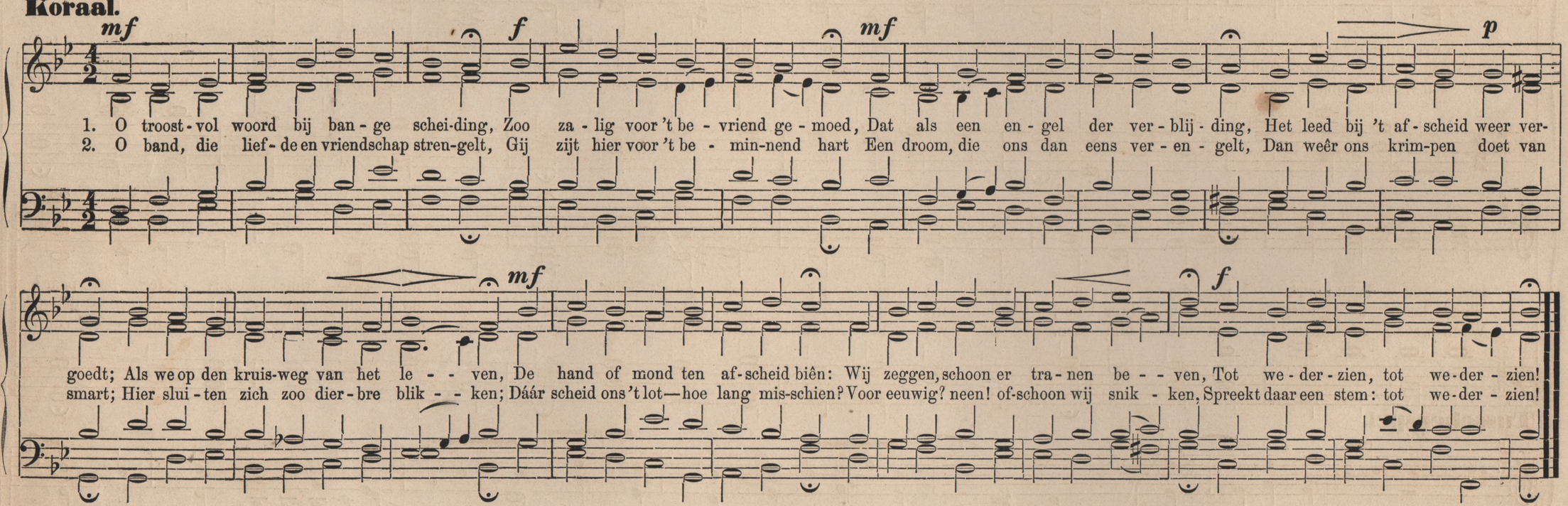
Gezang 249. Wederzien. (Lied voor Zendelingen.)

2e Lied 1855

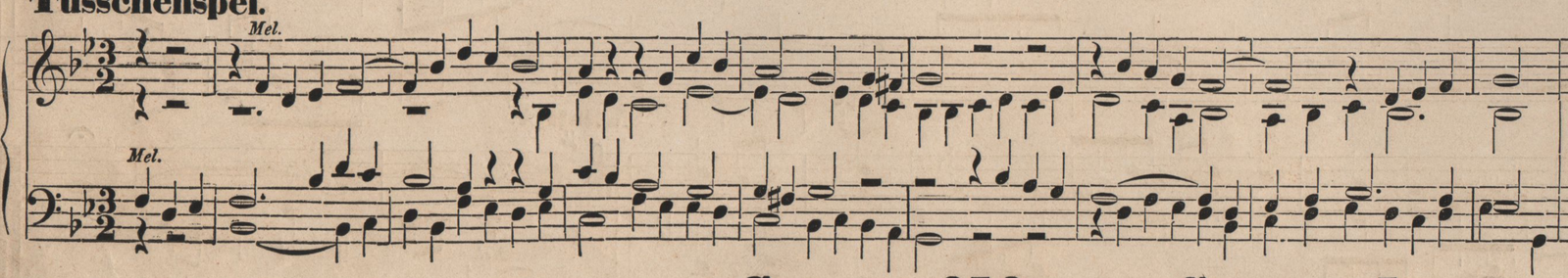
Voorspel. *Canon. Andantino.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

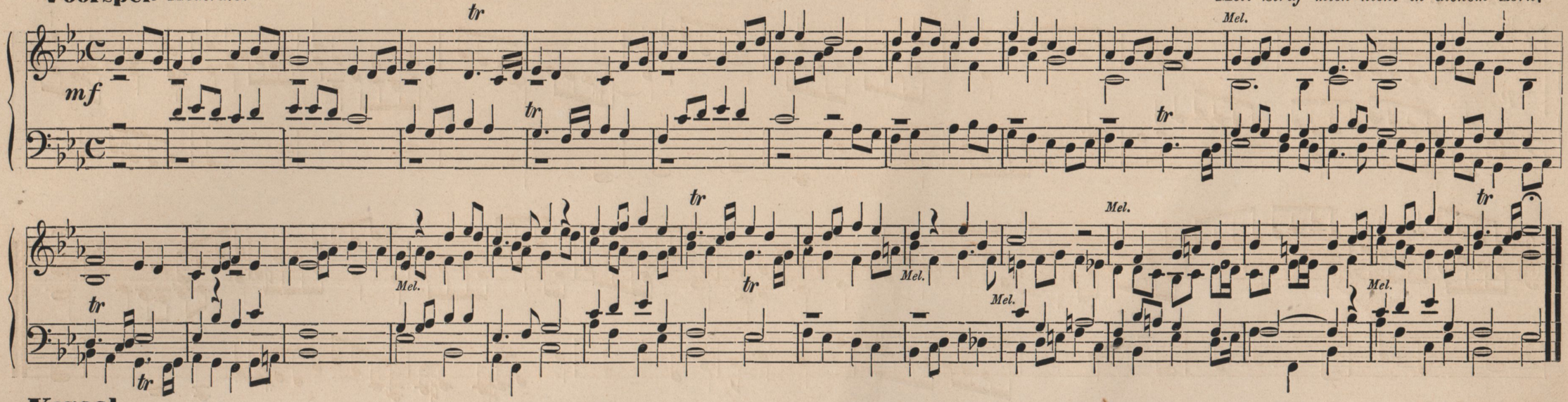

Gezang 250. Zie **Gezang 5.**

Gezang 251. Opwekking. (Oudejaarsavond.)

Voorspel. *Moderato.*

Mel. Straf mich nicht in dienem Zorn.

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 252. Zie **Gezang 96.**

Gezang 253. Blijdschap in God. (Oudejaarsavond.)

Voorspel. *Andante.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 254. Toevlucht. (Aan den ingang des jaars.)

Voorspel. *Andante con moto.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

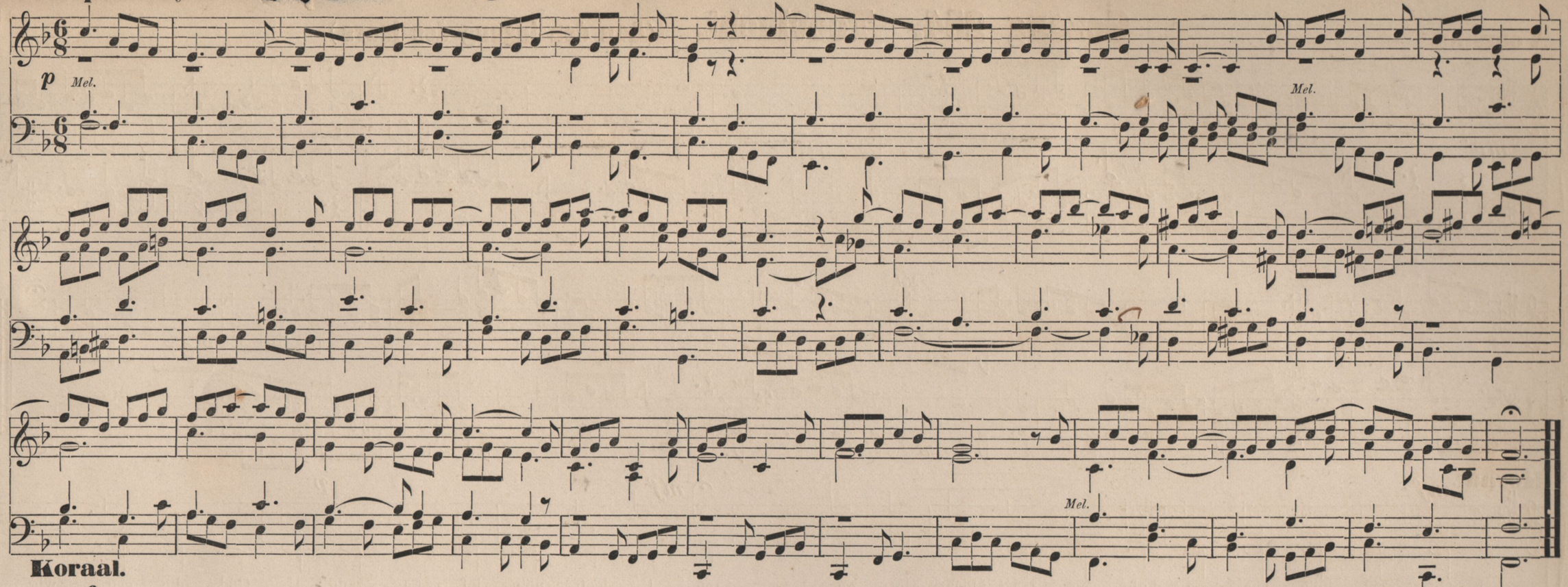

Naspel.

Gezang 255. Zie Gezang 2.

Voorspel. *Allegretto mo…* **…ezang 256. Het woord Gods. (In den zomer.)** *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 257. Zie **Gezang 100.** **Gezang 258.** Zie **Gezang 54.**

Voorspel. *Allegro maestoso.*

Gezang 259. De Alomtegenwoordige. (Op een vaderlandschen gedenkdag.)

Mel. B.

Mel.

f

Mel.

Mel.

Mel.

Koraal.

mf *p* *mf*

1. Vraagt men mij soms in ernst of spot Waar is, waar he-melt toch uw God? Ik ant-woord met ver-trou-wen: Ik zie Zijn voet-stap o-ver-al In won-dren, zon-der
2. In 't sui-zend lommer hoor ik Hem, In 't dondren Zijn ge-duch-te stem; Maar 't doet mij niet ver-schrik-ken. Als re-gen ruischt op 't dor-rend land, Zie ik Zijn dier-bre

f *ff* *p* *f* *mf* *ff*

maat of tal En heer-lijk om te aan-schou-wen; Omhoog in sterren, schittrend schoon, Omlaag in plant en bloe-men; Hij spant de heemlen om Zijn troon: Wie kan 't naar waarde roe-men?
va-der-hand Den mensch en 't vee ver-kwik-ken. Ik zie Hem werkzaam in mijn lot, Gemengd met vreugd en smar-te, En hoor, o al-ver-vul-lend God, U fluis-tren in mijn har-te.

Tusschenspel.

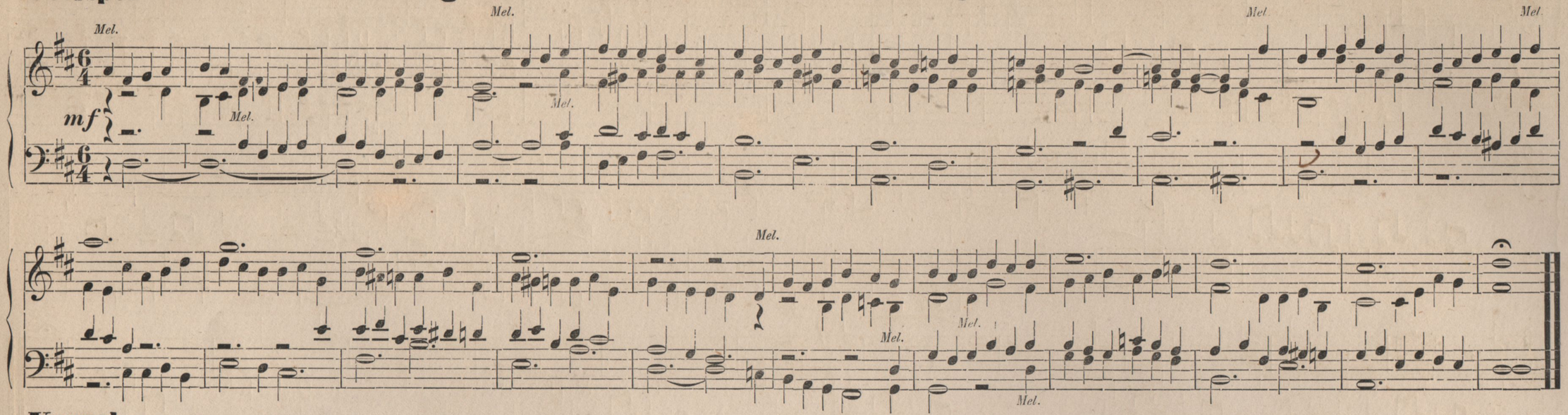
Naspel.

Gezang 260. Zie Gezang 231.

Voorspel. *Moderato.*

Gezang 261. In den Herfst. (Verlangen naar den Hemel.)

Mel. B.

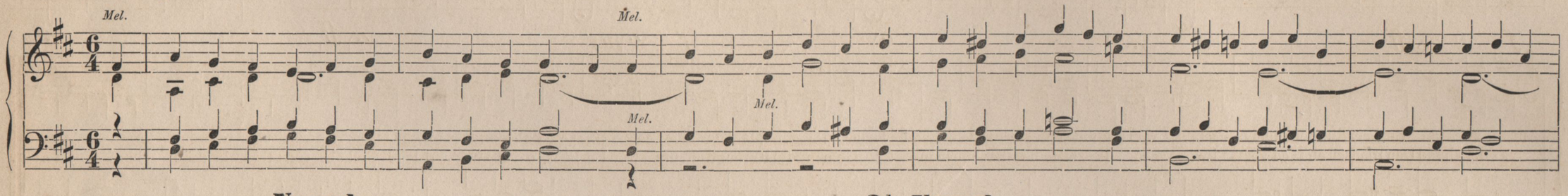

Koraal.

1. Wèl is hij ver - he - ven, De herfst-tijd van 't le - ven, De herfst-tijd van 't jaar; Die val - len - de bla - ren, Die grij - zen - de ha - ren, Zoo ern-stig te gaâr.
2. En is nu de grijs-heid, Van deug-den en wijs - heid Een acht - ba - re kroon, Ge-kranst om den sche - del In da - den zoo e - del, Wat is zij dan schoon!
3. Dan drukt het ver - ou - dren, Het krommen der schou - dren Den geest niet ter neer; Woont ziel - rust daar bin - nen, Al ster - ven de zin - nen, Dan bloeit hij te meer.

Tusschenspel.

Naspel.

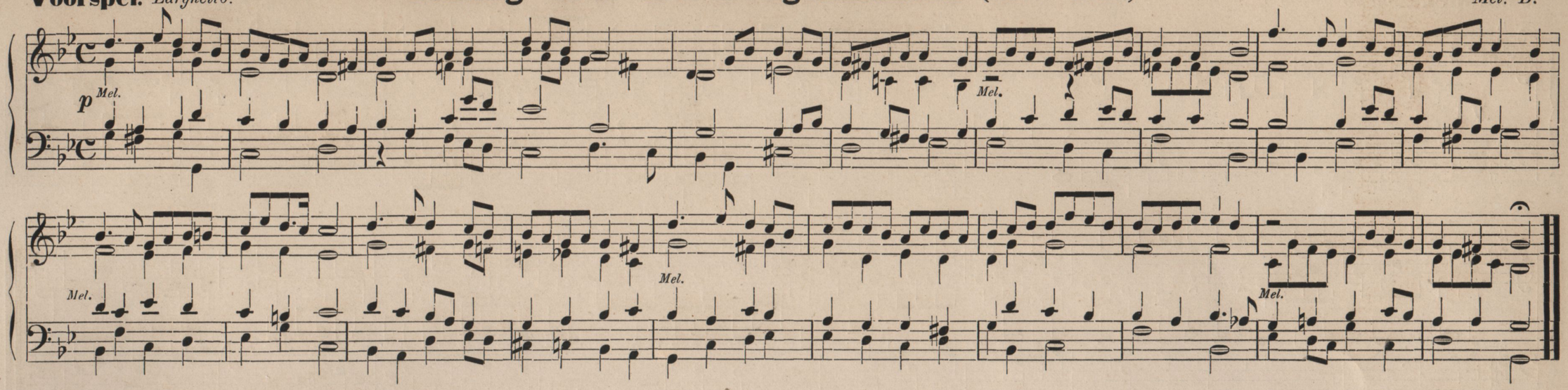
2de Naspel.

Gezang 262. Zie **Gezang 196.**

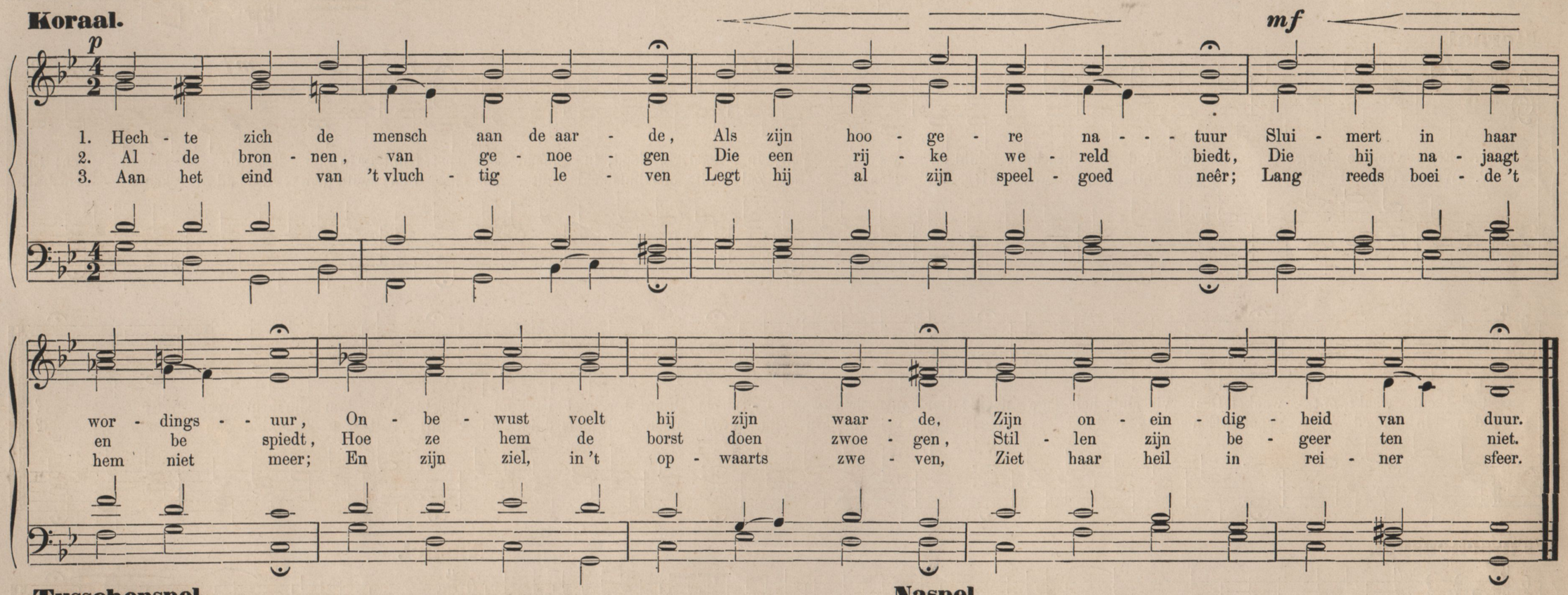
Gezang 263. Aardschgezindheid. (Ruste Gods.)

Mel. B.

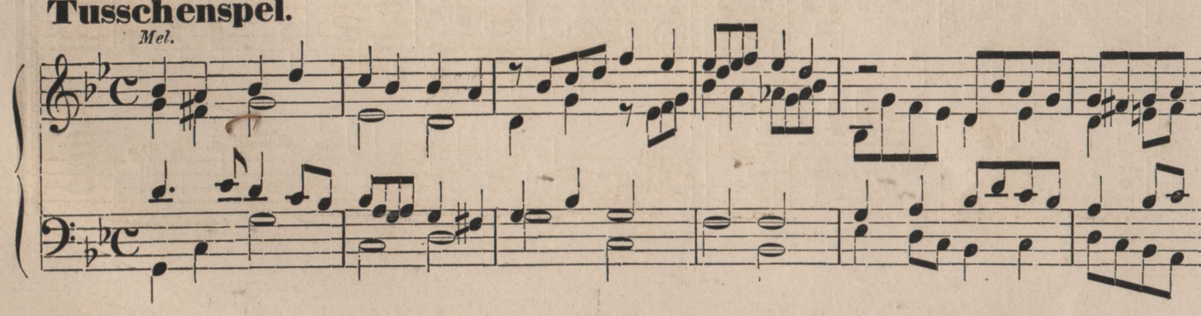
Voorspel. *Larghetto.*

Koraal.

Tusschenspel.

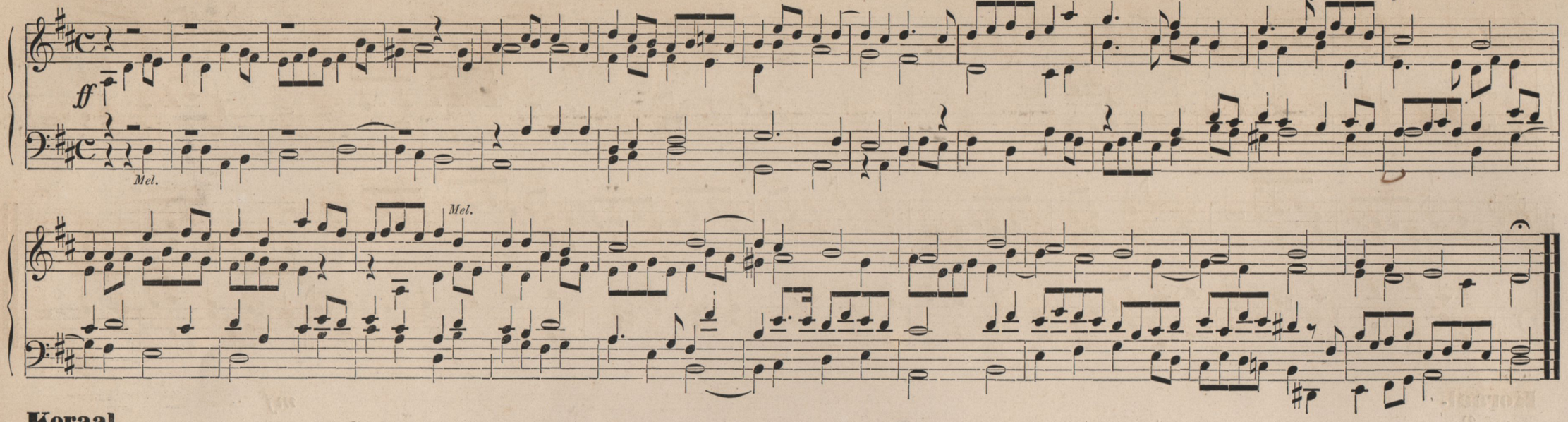
Naspel.

Gezang 264. Een vaste burg. (Een vaste burg is onze God.)

Voorspel. *Allegro maestoso.*

Mel. Ein feste Burg ist unser Gott.

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Voorspel. *Andante maestoso.*

Gezang 265. Zielsverheffen. (Bede om den Heiligen Geest.)

Mel. Sollt ich meinen Gott nicht singen?

f Mel.

Koraal.

mf

Hef, mijn ziel! u bo-ven de aar-de Uit de war-ling van het stof, Uit het blin-ken zon-der waar-de, Naar den glans van 't he-mel-hof; Eer en macht, en schat en kroo-nen,

mf *p* *mf* *ff*

Och, wat zijn ze nie-tig klein Waar de Gees-ten eeu-wig rein, In des He-mels ho-ven wo-nen: Hef, mijn ziel! u bo-ven 't stof, Tot den glans van 't he-mel-hof.

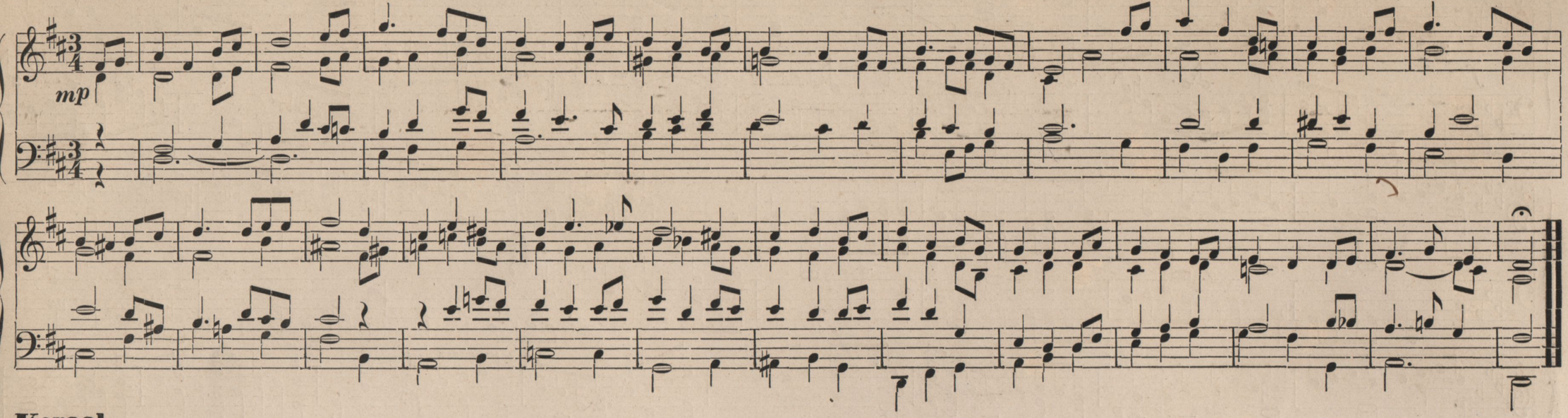
Tusschenspel.

Naspel.

Voorspel. *Andantino.*

Gezang 266. Uit nacht tot morgen. (Uitbreiding der kerk.)

Mel. B.

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel

Gezang 267. Zie **Gezang 83.**

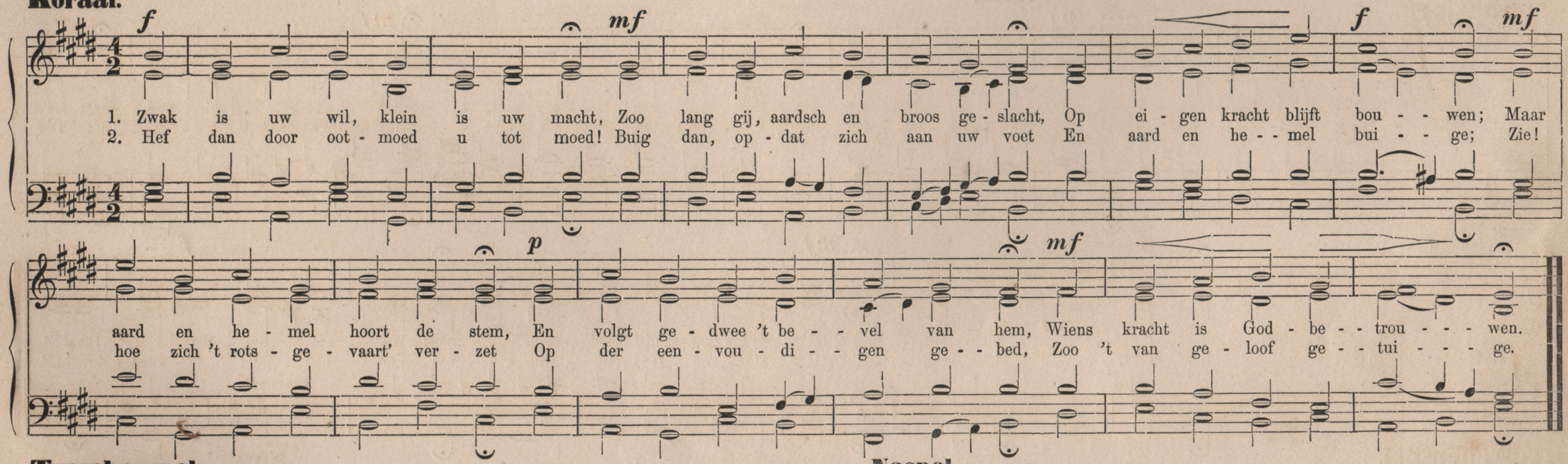
Voorspel. *Grave.*

Gezang 268. Kracht in God. (Vrees niet gij klein kuddeke.)

Mel. B.

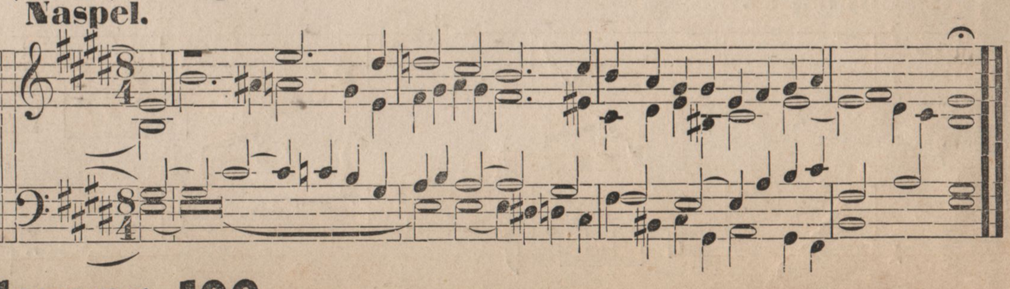
Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 269. Zie **Gezang 196.**

Gezang 270. Uit dood ten leven. (Bij de nadering van het Kersfeest.)

Voorspel. *Moderato.*

Mel. Valet will ich dir geben.

Koraal.

1. Hebt gij der aard ge - - ge - - ven Al wat u dier - baar was.... Een beeld van hoo - ger le - - ven Kiemt toch in 't bloei - end gras; Laat
2. Wilt gij uw leed en vree - - zen, Bij 't pas ge - slo - ten graf, Ver - troos - ten en ge - - ne - - zen? Wacht vroom Gods toe - komst af: Der

smart u niet be - - klem - - men:—Waar knop aan knop ont - sproot, Dáár vra - gen dui - zend stem - - - men: „Wáár is uw prik - kel, Dood?"
Len - te bloem - ont - sprui - - ten Zegt, in zijn kleu - ren - pracht, „Het ster - ven is ont - - slui - - - ten Van hoo - ger le - vens - kracht."

Tusschenspel.

Naspel.

Voorspel. *Adagio doloroso.*

Gezang 271. Ten hemelweg. (Het kruis des Heeren.)

Mel. O Haupt, voll Blut und Wunden.

Koraal.

1. O denk op door - nen - pa - den, Hoe har - te en voet ook bloed', Aan Hem, die kruis - be - la - - den, Geen rust vond voor zijn voet; Hij
2. Dan zal in 't hart u da - len Zijn oot - moed, hoop en kracht; Dan zal u licht om - stra - len, Ook in den zwart - sten nacht: Dan

leer' u, zon - der kla - gen, Hoe on - der 't leed ge - bukt, Ge- wil - lig 't kruis te dra - gen, Dat op uw schou - der drukt.
wordt, wat u be - zwaar - de, Met smart of smaad en spot — U 't kruis - pad de - zer Aar - de Ten he - mel - weg tot God!

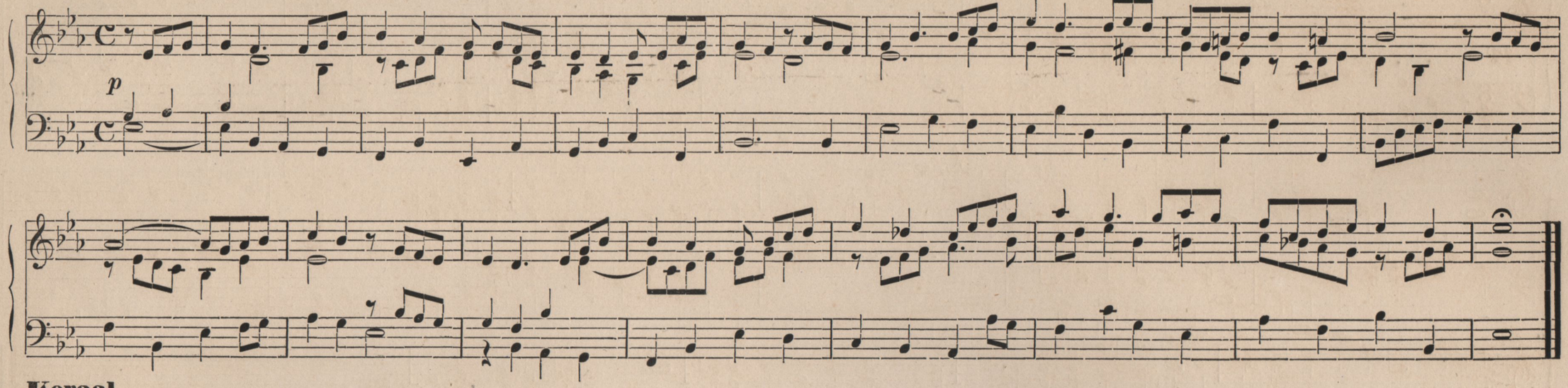
Tusschenspel.

Naspel.

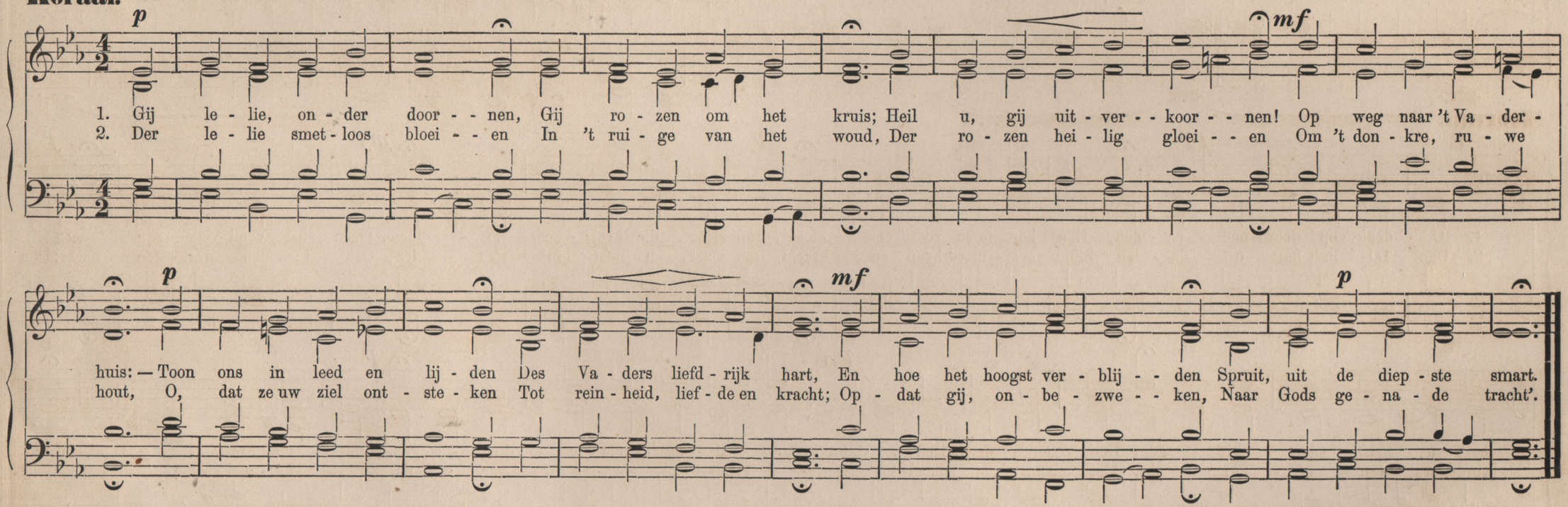
Gezang 272. Zie Gezang 11.

Gezang 273. In smarte. (Beveel den Heere uwe wegen.)

Voorspel. *Andante cantabile.* *Mel. B.*

Koraal.

Tusschenspel.

Naspel.

Gezang 274. Vrijheid. (Op de vreemdelingsreis.)

Voorspel. *Andante.* *Mel. B.*

Mel. *mp*

Mel. *Mel.* *Mel.* *Mel.*

Koraal.

p *mf* *p* *mf* *f*

1. Wèl u, wier wor-stlend strij - - den U tel - kens staalt tot kracht, En die in vreugd en lij - - den Naar zie - le - vrij - heid tracht:—Breek
2. En houdt ge zóó ge - he - - ven Uw hand tot dank en beê, Dan zal uw zie - le ook zwe - - ven Hoog bo - ven wel en wee; Dan

mf *p* *mf* *f*

dan der lus - ten macht, Breek dan des lij - dens ban - den, En hef uw vrij - e han - den Tot God, als bron dier kracht.
stemt ge in 't lof - lied meê. Dat zaal - gen ons doen hoo - ren...„Gods kin - dren zijn ge - bo - ren Tot vroom - heid, vrij - heid, vree!"

Tusschenspel.

Naspel.

EINDE.

Jubel-Psalm. [1])

Psalm 98. Zingt, zingt een nieuw ge - zang den Hee - re, Dien groo - ten God, die won - - dren deed; Zijn rech - ter -

Koor. en Orgel. Pauken.

Psalm 118. Komt laat ons nu Gods goed - - heid lo - ven, Want goed is God, die ons ver - - blijdt; Zijn goed - heid
Dit is de dag, de roem der da - gen, Dien God voor ons ge - - hei - - ligd heeft: Laat ons, ver-

A en E.

hand, vol sterk - - - te en ee - re, Zijn hei - li - ge arm wrocht heil na leed. Juicht dan den Heer, juicht

gaat het al te bo - ven, Zijn goed - heid duurt in eeu - - - - wig - heid. Ons ju - bel - lied klimm'
heugd, van zorg ont - sla - gen, Hem roe - men, die ons blijd - - - - schap geeft. O liefd - rijk God! zie

dan den Heer, juicht dan den Heer met blij - de gal - - - men, Gij gan - sche we - reld juicht van vreugd;

nu tot Hem, klimm' nu tot Hem, tot Hem naar bo - - - - ven, Door 't hei - ligst vuur van dank ge - wijd;
nu op ons, zie nu op ons in mil - den ze - - - - gen, Ver - blijd ons hart in de - - - - - zen stond,

Zingt, zingt nu vroo - lijk in ver - he - ven psal - men Het heil dat ons en heel de Aard' ver - heugt!

Dat wij, ver - eend, des Hee - ren goed - heid lo - ven; Zijn lief - de en trouw, die duurt in eeu - wig - heid!
Geef dat het lied, ter U - - wer eer ge - - ste - gen, Slechts U - wen lof en on - zen dank ver - kondt.

[1]) Deze psalm kan, in plaats van door een koor, ook uitgevoerd worden door Trompet à pistons in A (waarvoor dan de sopraanpartij een kleine terts hooger, of in C getransponeerd, moet worden overgeschreven) en Alt- Tenor- en Basbazuin, vergezeld (ad libitum) door twee Pauken, A en E, wier partij onder de basnoten door o en • aangeduid zijn. Het is op pagina 55 voldoende tot begeleiding alléén het onderste notensysteem op het orgel te spelen; bij gebrek van een pedaal kan dit zelfs op het manuaal geschieden. Men kan dezen psalm, des verkiezende, ook zonder begeleiding van het orgel, alléén door het zangkoor of het bazuinkoor doen voordragen, en ook deze partijen alléén op het orgel spelen; terwijl de geheele orgelpartij insgelijks alléén kan uitgevoerd worden.

Doe bij uw harp de psal - - men hoo - - ren; Uw juich - stem geev' den Hee - - re dank, Laat klin - ken, door uw

Koor. en Manuaal.

Gij zijt mijn God, U zal ik lo - - ven, Ver - hoo - gen U - - we ma - - jes - - steit. Mijn God! niets gaat Uw

Pedaal.

Man.

Pauken. A en E.

tem - - pel - koo - - ren, Trom - pet - ten en ba - zuin - - ge - klank; Dat's Hee - ren huis van vreugde druissche,'s Heeren huis van vreugde druis - -

roem te bo - - ven; U prijs ik tot in eeu - - wig - heid Laat ie - der nu Gods goedheid lo - ven, ie-der nu Gods goedheid lo - -

tr

sche, Voor 's werelds groo - ten Op - - per - heer; En d'O - ce - aan met zij - ne volheid bruis - sche: De gan - sche, de gan - - sche wereldgeev'Hem

mf *cresc.* *mf* *f* *ff*

ven; Want goed is de Op - per - ma - - jes - teit. Zijn goedheid gaat ons denken zelfs te bo - ven, Zijn goed - heid, zijn goed - heid duurt in eeuwig-

Man. *Man.*

Koor.

Orgel.

eer, Ja geev' Hem eer, De gan - - - sche we - reld, de gan - - sche we - - reld geev' Hem eer, Hem

heid. In eeu - - - wig - heid Zijn goed - - - heid duurt, ja Zijn goed - heid duurt in eeu - - wig - heid in

eer, de gan - - sche we - reld geev' Hem eer, Hem eeu - wig eer, van eeu - wig-heid, tot eeu - wig - heid. Hem eeu - wig eer: A - - - - - - men.

eeu - - - wig - heid, zij duurt in eeu - wig - heid, geev' Hem eer, geev' Hem eer, geev' Hem eeu - wig eer, Hem eeu - wig eer.
eeu-wig-heid, ja zij duurt, ja van eeu - wig - heid, tot eeu - wig - heid.

Hem eeu-wig eer. Hal - le - lu - ja, Hal - le - lu - - - - ja!
in eeu-wig-heid.

Fine.

MUZIEK-SNELPERSDRUKKERIJ VAN A. VAN DER VEEN OOMKENS, TE WAGENINGEN.

Inhoud en Overzicht van de overeenstemmende melodiën en hare toonsoorten, van hare Componisten en van de Dichters der woorden.

No.	OVEREENSTEMMENDE MELODIEN.	TOONSOORT.	OORSPRONG EN COMPONISTEN DER MELODIEN.	JAAR.	DICHTERS DER WOORDEN.	Bladz.
Gez. 193.	zie 2, 14, 15, 47, 53, 113, 141, 146, 147, 212, 244, 255. Ps. 36, 68. De Heer zal opstaan tot den strijd	Jonisch	Denkelijk Matthias Greiter.	1525.		
„ 194.	Nieuwe wijs. Van U zijn alle dingen. 208, 273	Es dur	Joh. Bastiaans, Haarlem	1866.	C. S. ADAMA VAN SCHELTEMA.	1.
„ 195.	zie 11, 43, 55, 130, 221, 272. Ps. 42. 't Hijgend hert, de jagt ontkomen.	Hypo Jonisch . .	Fransche volksmelodie, als psalmwijze in (zie bij N°. 225) . . . gebruik sedert	1542.		
„ 196.	200, 206, 262, 269. (39, 101, 137. Variante.) Jesu, meine Zuversicht.	C Jonisch . . .	Johann Crüger, Berlijn	1658.	Dr. J. P. HEIJE	2.
„ 197.	(105. Variante.) Was Gott thut das ist wohlgethan.	G Hypo Jon. . .	Georg (Severus) Gastorius	1675.	ADAMA VAN SCHELTEMA. . .	3.
„ 198.	Nieuwe wijs. De Heer is mijn Herder	G dur	Joh. Bastiaans	1866.	„ „ „ . . .	4.
„ 199.	Nieuwe wijs. Ontwaak, gij die slaapt en sta op van de doôn! . .	D dur	„ „	„	„ „ „ . . .	5.
„ 200.	zie 196. Jesu, meine Zuversicht.					
„ 201.	Nieuwe wijs. Mijn goede Herder is de Heer!	G dur	„ „	„	„ „ „ . . .	6.
„ 202.	Nieuwe wijs. 'k Heb den goeden strijd gestreden	C dur	„ „	„	„ „ „ . . .	7.
„ 203.	Nieuwe wijs. Zalig zijn de geestlijk armen	Es dur	„ „	„	„ „ „ . . .	8.
„ 204.	Nieuwe wijs. Laat ons zaâm met Jezus wandlen	G dur	„ „	„	„ „ „ . . .	9.
„ 205.	(17, 73, 161, 164, 171, 192. Variante.) Wer nur den lieben Gott lässt walten	a Hypo Aeolisch .	George Neumark, Hamburg	1657.	Dr. J. P. HEIJE	10.
„ 206.	zie 196. Jesu, meine Zuversicht.					
„ 207.	Nieuwe wijs. Welzalig 't huis, o Heiland onzer zielen	Es dur	Joh. Bastiaans	1866.	ADAMA VAN SCHELTEMA. . .	12.
„ 208.	Nieuwe wijs. Roemt 's Vaders welbehagen. 194, 273.	E dur	„ „	„	Dr. J. P. HEIJE	13.
„ 209.	zie 96, 252. Herr und Aeltster deiner Creuzgemeine.	Hypo Jonisch.				
„ 210.	211, 220, 246, (21, 52, 120, 160, 182. Variante.) O gesegnetes regieren.	G Hypo Jon. . .	Heinrich Albert of Alberti, Koningsberg .	1640.	ADAMA VAN SCHELTEMA. . .	14.
„ 211.	zie 210 „ „ „ „ „ „ „ „ „ „	„ „ „ . .	„ „ „ „ „ .	„		
„ 212.	zie 2, 193. Ps. 36.					
„ 213.	zie 68, 154, 155, 186, 248. Liebe, die du mich zum Bilde . . .	Hypo Jonisch . .	Johann Christoph Bach, Eisenach . . .	1680.		
„ 214.	Nieuwe wijs. De wereld is uw akker, Heer!	B Hypo Jon. . .	Joh. Bastiaans	1866.	„ „ „ . . .	15.
„ 215.	Ps. 33. 67. d' Algoede God zij ons genadig	d Dorisch . . .	Fransche melodie, (zie bij N°. 225). . .	1555.	„ „ „ . . .	16.
„ 216.	zie 93, 217. Liebster Jesu! wir sind hier.	Hypo Jonisch . .	Johann Rudolph Ahle, Mühlhausen . . .	1664.		
„ 217.	zie 93, 216. „ „ „ „ „	„ „ . .	„ „ „ „ . . .	„		
„ 218.	zie 16. Gott ist mein Lied.	Jonisch	Carl Philipp Emanuel Bach, Berlijn . .	1787.		
„ 219.	65. Ps. 74, 116. God heb ik lief: want die getrouwe Heer . . .	Mixolydisch. . .	Fransche melodie, (zie bij N°. 225). . .	1555.		
„ 220.	zie 210. O gesegnetes regieren.					
„ 221.	zie 11, 195. Ps. 42.					
„ 222.	Nieuwe wijs. Zou, Jezus! U ons hart vergeten.	Es dur	Joh. Bastiaans	1866.	J. J. VAN MAAS	17.
„ 223.	zie 46. Ich danck Dir schon, durch deinen Sohn	Hypo Jonisch . .	Michael Praetorius, Wolfenbüttel . . .	1621.		
„ 224.	Nieuwe wijs. U zeegne God!	Es dur	Joh. Bastiaans	1866.	J. H. BROEKHUIJZEN	18.
„ 225.	Ps. 140. O Heer! verlos mij uit de banden. De 10 geboden. . .	G Hypo Jon. . .	Fransche melodie. 89 Pseaumes de David. Voorrede van Calvin, Geneve . .	1555. 1543.	J. J. L. TEN KATE	19.
„ 226.	242. (178, 181. Variante.) Wie schön leuchtet der Morgenstern . .	Es Jonisch . . .	Duitsch minnelied: *Wie schön leuchten die Aeugelein,* omgewerkt d. David Scheidemann.	1599.	Dr. J. P. HEIJE	20.
„ 227.	Nieuwe wijs. Verhoogd zij 't dal, de berg geslecht	D dur	Joh. Bastiaans	1866.	J. J. VAN MAAS	21.
„ 228.	Nieuwe wijs. Bereidt, bereidt uw harten	F dur	„ „	„	J. H. BROEKHUIJZEN	22.
„ 229.	Nieuwe wijs. Daar is uit 's werelds duistre wolken	C dur	„ „	„	„ „ „	23.

No.	OVEREENSTEMMENDE MELODIEN.	TOONSOORT.	OORSPRONG EN COMPONISTEN DER MELODIEN.	JAAR.	DICHTERS DER WOORDEN.	Bladz.
Gez. 230.	zie 122. Mein Herzens Jesu, meine Lust (verkort)	Jonisch	Peter Sohr of Sohren, Elbing	1692.		
„ 231.	260. (32, 62, 144. Variante.) Wachet auf! ruft uns die Stimme	C Jonisch	Jacob Praetorius, Hamburg	1604.	Dr. J. P. Heije	24.
„ 232.	Nieuwe wijs. Wie heeft op aard de prediking gehoord	g Hypo Phrygisch	Joh. Bastiaans	1866.	J. J. van Maas	25.
„ 233.	Nieuwe wijs. Geef mij, o Heer! die moede ben van 't staren.	f mol	„ „	„	Adama van Scheltema.	26.
„ 234.	Nieuwe wijs. Ja zalig, wie niet ziet en nogtans blijft gelooven	C dur	„ „	„	„ „ „	27.
„ 235.	Nieuwe wijs. Nu klinkt ons vrolijk lofgeschal	G dur	„ „	„	J. J. van Maas	28.
„ 236.	Nieuwe wijs. Gezalfde Heer en Koning	G dur	„ „	„	„ „ „ „	29.
„ 237.	zie 29, 58, 67, 191. Jesu, meines Lebens Leben	Hypo Jonisch	Berlijnsche melodie	1687.		
„ 238.	O dass ich tausend Zungen hätte	F Hypo Jon.	Duitsche melodie. Evang. Choralb. van König, Frankfurth a/M.	1738.	„ „ „ „	30.
„ 239.	Nieuwe wijs. Behoed uw Kerk, zet uit, o God! haar palen	C dur	Joh. Bastiaans	1866.	„ „ „ „	31.
„ 240.	Nieuwe wijs. Wat, mannen broeders! heft gij 't oog.	D dur	„ „	„	Adama van Scheltema.	32.
„ 241.	Nieuwe wijs. Een stem weêrklinkt er schoon en luid.	D dur	„ „	„	„ „ „	34.
„ 242.	zie 226. Wie schön leuchtet der Morgenstern.					
„ 243.	Nieuwe wijs. Gedankt zij God, zijn naam zij d' eer!	D dur	„ „	„	„ „ „	35.
„ 244.	zie 2, 193. Ps. 36.					
„ 245.	(9, 127, 180. Variante.) O süszer Stand, o selges Leben.	G Hypo Jon.	Carl Philipp Eman. Bach, Berlijn. of Christ. Friedr. Richter	1787.	J. J. van Maas	36.
„ 246.	zie 210. O gesegnetes regieren.					
„ 247.	Nieuwe wijs. Altijd zal de rouw niet duren!	G dur	Joh. Bastiaans	1866.	„ „ „ „	37.
„ 248.	zie 68, 213. Liebe, die du mich zum Bilde.					
„ 249.	Nieuwe wijs. Straks groeten w' onze moederstranden.	B Hypo Jon.	„ „	„	„ „ „ „	38.
„ 250.	5, 12, 90, 99, 128, 153, 189. Ps. 66, 98, 118. Laat ieder 's Heeren goedheid loven	Hypo Jonisch	Fransche of Boheemsche mel. Gezangb. der Moravische broeders. (Zie bij N°. 225)	1566.		
„ 251.	Straf mich nicht in deinem Zorn	Es Jonisch	Johann Rosenmüller, Leipzig	1655.	Dr. Allard Pierson	39.
„ 252.	zie 96, 209. Herr und Aelster deiner Creuzgemeine.					
„ 253.	Nieuwe wijs. Een jaar zinkt in der tijden nacht	G dur	Joh. Bastiaans	1866.	Dr. J. P. Heije	40.
„ 254.	Nieuwe wijs. De lendenen omgord en brandende de lampen!	D dur	„ „	„	Adama van Scheltema.	41.
„ 255.	zie 2, 193. Ps. 36.					
„ 256.	Nieuwe wijs. Heft uw oogen langs de velden	F dur	„ „	„	A. v. Scheltema en J. J. v. Maas.	42.
„ 257.	zie 100. Mein Herzens Jesu, meine Lust (verlengd)	Jonisch	Peter Sohr of Sohren, Elbing	1692.		
„ 258.	zie 54, 61, 166. God wenkt, daar storten regenvloeden.	Jonisch		1805.		
„ 259.	Nieuwe wijs. Hoe straalt uw goedheid telkens weêr	C dur	Joh. Bastiaans	1866.	J. J. van Maas	43.
„ 260.	zie 231. Wachet auf! ruft uns die Stimme.					
„ 261.	Nieuwe wijs. Ik reis naar den hemel	D dur	„ „	„	„ „ „ „	44.
„ 262.	zie 196. Jesu, meine Zuversicht.					
„ 263.	Nieuwe wijs. Onze God heeft voor de zijnen	g mol	„ „	„	„ „ „ „	45.
„ 264.	(156. Variante.) Ein feste Burg ist unser Gott	D Jonisch	Dr. Martin Luther, Eisleben	1529.	Dr. J. P. Heije	46.
„ 265.	(38, 50, 63. Variante.) Sollt ich meinem Gott nicht singen?	c Aeolisch	Johann Schop of Schope, Hamburg	1642.	„ „ „ „	47.
„ 266.	Nieuwe wijs. Goedertieren is de Heer.	D Jonisch	Joh. Bastiaans	1866.	„ „ „ „	48.
„ 267.	zie 83. God, enkel licht	Jonisch	Fransche melodie.			
„ 268.	Nieuwe wijs. Wees niet vervaart, gij kleine stoet!	E dur	Joh. Bastiaans	„	„ „ „ „	49.
„ 269.	zie 196. Jesu, meine Zuversicht.					
„ 270.	Valet will ich dir geben	C Jonisch	Melchior Teschner, Frauenstadt	1613.	„ „ „ „	50.
„ 271.	(123. Variante.) O haupt voll Blutt und Wunden	e Phrygisch	Hans Leo Hasler, Augsburg	1601.	„ „ „ „	51.
„ 272.	zie 11, 195. Ps. 42.					
„ 273.	Nieuwe wijs. Beveel den Heer uw wegen. 194, 208.	Es dur	Joh. Bastiaans	1866.	„ „ „ „	52.
„ 274.	Nieuwe wijs. Komt, laat ons voortgaan, kindren	G dur	„ „	„	„ „ „ „	53.
JUBELPSALM		A dur	„ „	1870.	Naar de hervormde berijming van Ps. 98 en 118.	54.

NAREDE.

Lass Neid und Missgunst sich verzehren,
Das Gute werden sie nicht wehren,
Denn Gott sei Dank, est ist ein alter Brauch:
Soweit die Sonne scheint, soweit erwärmt sie auch.

GOETHE.

Met geestdrift en kunstliefde werd dit werk, dat ik aan mijne geachte Kunstbroeders, de Organisten opdroeg, door mij aangevangen, met de gedachte, dat ik daardoor aan eene wezenlijke behoefte voor de kunst en de openbare godsdienstoefening voldeed. Immers aan den Vervolgbundel der Evangelische Gezangen moest noodwendig een Koraalboek worden toegevoegd, ten dienste van Organisten en Zangers in meerstemmig koor, en ik meende, als componist der nieuwe melodiën, daartoe de meest geschikte persoon te zijn. Zijn zij niet muzikale gedachten, zoo geheel uit mijnen geest gevloeid, en kon iemand anders die gedachten beter harmonischen vorm geven dan hij, wien ze zoo geheel eigen zijn? Maar, gelijk al het goede en schoone, bij den aanvang, zeer veel te kampen heeft met het koude proza en de zelfzucht dezer wereld, het alleen zich zelven bedoelende materialismus, zoo ook werd die ideale droom van kunstenaarsgeluk door eene treurige ervaring spoedig verstoord. Aan de kunst, aan de onbevangen kritiek van ons kunstminnend publiek en ook aan mij zelven acht ik mij verplicht dit werk te besluiten met een verhaal van de zeer onaangename bejegeningen mij van eene zijde aangedaan, van welke ik die in de verte niet verwachtte. Het moge bewijzen dat ook in onze dagen de taktiek der wereld is, gelijk de dichters LOOTS en HERDER ergens uitdrukken, en zelfs tot spreekwoord geworden is, als:

De kunst'naar spreekt den taal der goden, De goden leven van geen brooden: De kunst'naar heeft geen brood van nooden.
Statuen. — Dies Götterbild — man betet's an, Den Künstler man vergisst! In Schriften lebst du, grosser Mann, Den lebend Hunger frisst.
De dichter bad om brood, men gaf hem slechts een steen. — Een profeet is niet geëerd in zijn vaderland.

Toen de synodale commissie door haren Secretaris, den Eerwaarden Heer VAN HASSELT, Predikant te 's Gravenhage, mij de vervaardiging en redactie der nieuwe melodiën opdroeg, verklaarde mij die Heer, zoo mondelijk als schriftelijk, dat de synode, geene vaste fondsen bezittende, onvermogend was om mij voor deze taak naar waarde te beloonen. Het honorarium, hetwelk ik daarvoor stelde, ofschoon zij zelve moest erkennen dat het niet in evenredigheid was met het werk, overtrof echter nog de raming van hetgeen zij daaraan kon besteden; maar hetgeen er aan ontbrak kon eenigzins vergoed worden door de vervaardiging en uitgave voor eigen rekening van een Koraalboek voor Organisten. Deze uitgave achtte de synodale commissie zeer wenschelijk, en zij rekende daar niemand beter voor geschikt dan mij, de componist der melodiën zelve. Dit zijn getrouw de motiven der genoemde synodale commissie weergegeven [1]).

Naar aanleiding van het verhaalde vatte ik dan ook het vaste plan op om bij de compositie der melodiën te gelijk hare harmoniën vast te stellen; omdat het in de natuur der zaak als van zelve ligt, dat beide, slechts een geheel uitmakende, even als den omtrek en de kleur van een beeld, gelijktijdig, dat is vierstemmig gedacht en gecomponeerd moeten worden.

---

[1]) De eigene woorden hierop betrekkelijk, uit een officiële brief van den Secretaris der Synode den Heer VAN HASSELT, gedateerd 5 December 1866, zijn:

In den eigenlijken zin des woords kan de waarde van uwen arbeid niet hoog genoeg worden geschat, en had de synodale commissie het in hare magt om deswege eene overeenkomst met de Eigenaars-Uitgevers der gezangen aan te gaan, ik zou, juist omdat ik persoonlijk uwen arbeid zoo zeer waardeer, er geen bezwaar in vinden, haar te adviseren bij die overeenkomst de voorgestelde som of zoo mogelijk nog veel meer voor U te bedingen. — Het zou U daarbij dan toch niet onverschillig zijn, dat Uw naam aan den Vervolgbundel, voor zooveel de melodiën betreft, verbonden blijft ook voor de nakomelingschap. — En wanneer nu nog ter zake van de zijde der Eigenaars-Uitgevers geen bezwaar mogt bestaan, dat U, zoo als ik in een mijner vorige brieven deed opmerken, nog voor eigen rekening *vierstemmige wijze* uitgaaft, ik verbeeld mij dat hierdoor ruime schadeloosstelling zou worden verkregen voor de teleurstelling in zekeren opzigte, van voor uwen tegenwoordigen arbeid niet te hebben genoten wat door U gewenscht werd.

Dit Koraalboek nu, niet alleen ten dienste van Organisten, maar ook voor koorgezang bestemd, had noodwendig behoefte aan tekst. Om hierin te voorzien deed ik aan een der leden van de Bijbelcompagnie, den Heer Joh. Enschedé te Haarlem, het beleefd verzoek mij te willen vergunnen om één couplet van 50 No^{s}. der nieuwe Evangelische Gezangen te mogen overnemen, zonder daarvoor te worden vervolgd wegens nadruk. Dit verzoek herhaalde ik later in bijzijn van genoemden Heer van Hasselt; waarop de Heer Enschedé refereerde dat hij er geen bezwaar ter wereld inzag, dewijl het in de bedoeling der Bijbelcompagnie niet lag noch ooit zou liggen een koraalboek uit te geven. Hij kon dus ook geen reden bedenken waarom dit zou kunnen geweigerd worden, maar raadde mij nogtans aan dit verzoek schriftelijk te herhalen ook aan de overige deelgenooten der B. C., met name aan hunnen hoofdagent den Heer Proost te Amsterdam.

Op deze goede belofte mij dan ook verlatende ijverde ik inmiddels voort om den druk der eerste aflevering te bezorgen, daarbij niet in gebreke blijvende mijn verzoek ook bij den Heer Proost schriftelijk voor te dragen. Daarop kwam eerst drie maanden later antwoord bij mij in, toen reeds een groot gedeelte van mijn Koraalboek gedrukt en ter verzending gereed was. Wie schetst echter mijne verbazing en verontwaardiging, toen ik in dit antwoord las dat mij het verzoek niet alleen geweigerd werd, maar dat men mij zelfs bedreigde met vervolging, indien ik de stoutheid had om inbreuk te maken op het copijrecht dat der compagnie toebehoorde.

Men kan zich voorstellen hoedanig de indruk was van zulk een bejegening, welke ik, mij geheel verlatende op de welwillende verklaring van den Heer E., mij in het geheel niet had voorgesteld, en die aan papier, zet- en drukloon mij eene schade veroorzaakte van 300 guldens.

Om nu de uitgave van mijn Koraalboek te kunnen bezorgen moest ik mij tot eenige beoefenaars der dichtkunst wenden, met verzoek om mij met hunne talenten te willen ondersteunen door het leveren van een nieuwen tekst voor mijne koralen. Ik werd hierin niet te leur gesteld: onze talentvolle en in de muzikale wereld met roem bekende Dr. J. P. Heije, benevens de Heeren C. S. Adama van Scheltema, J. H. Broekhuijzen en J. J. van Maas stelden mij spoedig in staat om zoodanige woorden onder mijne muziek te plaatsen, dat ik geloof in dit opzicht door het geleden refus niets verloren te hebben. Evenwel werd door deze teleurstelling de uitgave van mijn Koraalboek een jaar vertraagd.

Intusschen waren de melodiën door mij afgewerkt en aan de synodale commissie verzonden. Nadat dezelve door haar waren ontvangen en goedgekeurd, ontving ik een missive onderteekend: R. J. Koning, President der Algemeene Synode en der Algemeene Synodale Commissie, en S. F. van Hasselt, Secretaris der Alg. Synode, en een gezegeld document, waarin onder andere het volgende voorkomt:

De ondergeteekende Joh. Bastiaans, Organist van het Groote Orgel alhier, verklaart door deze aan de Algemeene Synode der Nederlandsche Hervormde Kerk ————; alsmede zich te zullen onthouden van het afzonderlijk uitgeven, zonder voorkennis en toestemming der Uitgevers van den Vervolgbundel, van genoemde melodiën of van een daarop betrekkelijk Koraalboek. Haarlem, den Augustus 1867.

Uit den brief bleek mij dat de verhouding der synodale commissie jegens mij sinds zeer veranderd was; in plaats van voorkomende vriendelijkheid, wordt ik op scherpen toon gesommeerd om het gezegelde stuk te onderteekenen en binnen een bepaalden tijd aan haren Secretaris op te zenden, terwijl in gebreke daarvan de synodale commissie, *hoeveel prijs zij ook op mijn werk stelt, de betrekking met mij zoude afbreken,* mijne compositiën zoude terugzenden en de *bezorging der melodiën aan eenen anderen bekwamen componist zoude opdragen, waardoor al mijne arbeid vergeefs zou worden en daarvan door mij geen voordeel zou kunnen worden genoten*, aldus een dwangbevel in forma. Het maakte mij echter niet verlegen. Verontwaardigd over zooveel pressie ter kwader trouw, legde ik de beide stukken in mijne portefeuille tot een gedachtenis voor de toekomst, en antwoordde de Eerw. Heeren.... niets.

Welke uitlegging moest ik aan zoodanige demonstratie geven? De reden lag voor de hand: de commissie der synode wilde mij een bewijs afdwingen, waarbij ik mijnen muzikalen arbeid der melodiën ter uitgave zoude afstaan aan de uitgevers van den Vervolgbundel, de B. C., en deze dreigden mij met vervolging, zoo ik gebruik maakte van hun recht van copij op de woorden: zij waren het dus eens om mij geheel de handen te binden opdat zij meester zouden zijn van het spel.

Men zegt wel dat iemand die kwaad in het schild voert geen rust heeft; dit bleek ook hier. Er verliep een dag en zie.... daar stond waarlijk Dominé van Hasselt voor mijne oogen, zooals hij zeide om over onze zaken te spreken, eigenlijk, om door mondelinge onderhandeling te verkrijgen wat hem door brieven niet gelukte: de onderteekening van mijn eigen vonnis. Doch ik had eenmaal argwaan opgevat en liet mij maar zoo niet vangen; zoodat de Eerw. Heer onvoldaan naar 's Hage terugkeerde.

Er verliepen weder eenige weken en de Heer Enschedé kwam mij voorstellen, uit naam van de B. C., haar het Koraalboek tegen honorarium over te doen. Toen ik de aandacht vestigde op de groote kosten en de verbindtenissen daaromtrent reeds gemaakt adviseerde de wakkere Uitgever dat, indien ik daartoe ongenegen was, zij het werk bij een ander wilde bestellen; alsof het een handelsartikel ware! De hoofdagent, de Heer Proost, vernieuwde op zijne wijze den aanval op mijn Koraalboek, en beweerde

met eene nieuwerwetsche advocatie dat zij, als uitgevers der nieuwe gezangen, gerechtigd waren om ook het Koraalboek daarvan uit te geven: alzoo geen verzoek, maar.... een recht! Die goede Heer zou wellicht willen beweren dat *mijn* hand mijn eigendom niet was. Mijn bescheid was doodeenvoudig: dat zij voor een billijk honorarium en vergoeding van alle reeds gemaakte kosten het werk konden overnemen. Doch zij bedankten daarvoor.

Ieder, die nu niet een weinig bijziende is, zal reeds hebben bemerkt waarom de firma B. C. mij het gebruik van een enkel versje van 50 No^{s}. der nieuwe gezangen weigerde, waarom dit verbod zoo lang werd opgehouden tot ik, zooals men het noemt, er in geloopen was, en tot wat doel de Eerw. Heer VAN HASSELT zoo manoeuvreerde met zijn gezegeld document. De vlieger ging echter niet op: de staart was te zwaar.

Het spreekt nu van zelf, dat ook de goede Heeren boos werden, en de ondervinding leert: booze menschen doen booze dingen. Mij dunkt zij spraken in zich zelven: wij zullen hem toch wel krijgen... Ik had mijn eeregeld nog niet! Geld, wij weten het maar al te goed, is een scherpe prikkel. Intusschen schijnt over de voorgenomen repressaillen lang gedacht te zijn: er verliep een geheel jaar van lijdzame verwachting, en weder had ik onverwacht de eer den Secretaris der synode bij mij te zien, met het doel, zoo als hij betuigde, om aan onze zaak een einde te maken; hij kwam mij betalen, doch verlangde daarvoor kwitantie, die voldeed aan den eisch, alléén tot zijne verantwoording. Nu bood hij mij weder eene gezegelde acte aan in den vorm eener kwitantie. Ik las den inhoud vluchtig over en, ofschoon rechtskennis mijn vak niet is, toch had ik met den inhoud geen vrede en ik deed dan ook de vraag aan Zijn-Eerw. of er niets in stond ten nadeele van de uitgave van mijn Koraalboek? »Niets hoegenaamd, het is eene gewone kwitantie, waar bij de synode in haar recht op de melodiën behoorlijk gereserveerd wordt, en die dient tot mijne eigene verantwoording als hare gemachtigde, en tot verzekering aan de Uitgevers van den Vervolgbundel van het recht om uwe melodiën te mogen drukken." Dit verklaarde mij de Secretaris der synode met het eerlijkste gezicht van de wereld. Jammer dat hij geen kristallen borst had, als zekere Romein wenschte, ik had dan eens even in de binnenkamer gekeken. Half ongeloovig verzocht ik toch copie der acte om een deskundige te mogen raadplegen. Na daarop geen verkeerd bescheid te hebben ontvangen, teekende ik de kwitantie en wierp alle verdere twijfel van mij, bij de gedachte, dat toch een openbaar leeraar een persoon is, die in het gewone leven een moreel crediet heeft in ons hart. Ook kon ik mij niet voorstellen dat de betuigingen van vriendschap en welwillendheid, mij bij monde van dien Heer gedaan, niet gemeend zouden zijn, en wij namen afscheid als of wij de beste vrienden waren.

Na verloop van eenigen tijd werd de Vervolgbundel op de Evangelische Gezangen geannonceerd en ook de eerste aflevering van mijn Koraalboek en een paar weken later — De melodiën van den Vervolgbundel vierstemmig gezet voor Orgel, met voor- en tusschenspelen, door J. WORP, bij J. B. WOLTERS te Groningen.

Zoo werden dan mijne melodiën door een ongeroepene geharmoniëerd, dus nagemaakt en vervalscht en tot veel lager prijs, tot groot nadeel voor het debiet van mijn Koraalboek, te koop aangeboden, zonder de minste inachtneming van de regelen der billijkheid en goede trouw. Ik meende dat er in de wet gezorgd was voor den eigendom ook in het vak van letteren en kunst, en wilde die beschermende wet inroepen ter zake om het ongelijk mij aangedaan. Ik sprak er over met een rechtsgeleerde, doch het advies dat hij mij gaf had deze strekking: dat men ten opzichte van kunstwerken nog groote leemten vond in onze Nederlandsche wetboeken en ik de vervalschte uitgave van mijne koralen niet kon beletten. Evenwel liet ik aan den Uitgever te Groningen eene beleefde waarschuwing schrijven, hem herinnerende dat de koralen onder voorkennis der synode mijn eigendom waren, en reisde naar 's Hage, ten einde den Secretaris der synode zelve over de zaak te spreken, en Zijn-Ew. te herinneren aan de belofte mij in der tijd gedaan: dat de uitgave van een koraalboek, door mij en de synode zeer wenschelijk geacht, zou strekken tot eene vergoeding voor de geringe belooning mij door de gemelde synode voor de melodiën toegedacht. Zonder eenigen argwaan ontmoette ik den Heer VAN HASSELT en droeg Zijn-Ew. mijne belangen voor, herinnerde hem aan de belofte ter zake van het Koraalboek mij gedaan en verzocht geheel overeenkomstig die belofte de bescherming der synode wegens nadruk van mijnen muzikalen arbeid. Ik legde hem een brief voor waarin die belofte schriftelijk was uitgedrukt.

De Heer VAN HASSELT antwoordde mij dat hetgeen dien brief behelsde niet officiëel maar slechts als vriend door hem geschreven was, en dat hij mij later voorgesteld had om de uitgave van het Koraalboek aan de B. C. op te dragen. En nu volgde er een aantal verwijten nopens grieven door mij der synode en hem als haren Secretaris aangedaan, o. a. wegens beleediging der synode in de voorrede van mijn Koraalboek, waarin ik, mij zelven als den componist der melodiën noemende, had tegengesproken dat dezelve als uit de handen van een Hoogleeraar en vier Dominé's kwamen. Ik had de synode zelve tot leugenaar gemaakt, en haar als zoodanig voor de gansche gemeente ten toon gesteld; verder had ik in mijne voorrede gebruik gemaakt van brieven door hem aan mij ter goeder trouw geschreven, mij een ongunstig oordeel aangematigd over vele gedichten van den Vervolgbundel, en andere gedichtjes onder mijne koralen geplaatst, alle aantijgingen welke, ik beken het, wel gegrond, doch hoogst onaangenaam voor de Eerw. synode waren. Jammer dat zij zelve in complot met de B. C. er alle aanleiding toe had gegeven. Ik liet dan ook dit synodale onweer maar voorbij trekken, denkende: straks zal de bui wel overgaan, en nam daarna de vrijheid den Heer VAN HASSELT attent te maken op de omstandigheid dat als de nadruk en vervalsching van mijn

koraalboek niet verboden werd, dit niet alleen tot groot nadeel van mijn werk zou strekken, maar om de groote kosten, die daaraan verbonden zijn, mijn ondergang konde zijn.... En nu toonde de Secretaris en de synodale commissie zich in al het berispelijke van hare handelwijze, welke ik hier als voor hare oogen nederschrijf; zij mogen zich verantwoorden voor alle vrienden van recht en waarheid; ook veroordeel ik haar niet, daar ik weet dat anderen haar zullen veroordeelen.... Onbewimpeld en onverbloemd, ja ik zoude haast zeggen schaamteloos, verklaarde mij den WELEER waarde Heer v. H. dat genoemde uitgave wel degelijk met voorkennis en onder bescherming der synodale commissie was geschied, dat er nog eene uitgave bij een anderen Uitgever (naar ik later vernam van LITZAU bij ALSBACH te Rotterdam) met hare toestemming en onder hare protectie volgen zoude en... lezer! wie kan zoodanige bitterheid van een Eerw. Collegie gelooven? dat zij, de synode, *mij mijn eigene uitgave zoude beletten* en mij des wegens zoude vervolgen, mij een proces aandoen enz. Over zoo veel brutale trouwloosheid van een man, wegens zijne bedieningachtingswaardig, verbaasd, konde ik eerst geene woorden vinden tot verzet, in zoo onverwacht, zoo heftig een aanval. Ik gevoelde dat onze positie, beheerscht door een volslagen antipathie, onaangenaam was, en nam afscheid met de verzekering dat ik mij zeer in Zijn-Ew. vergist had, dat wat het proces aanging ik gerust de handschoen zoude opnemen wel bewust van mijn goed recht, en dat de honende sommatie, mij gedaan in eene zaak, ook uit een rechtskundig oogpunt, zoo averechts voorgesteld, mij onwillekeurig aan verbijstering deed denken.

Later vernam ik bij een mijner kennissen in den Haag, den Heer LEFÈBRE (firma WEYGAND en comp. Hofmuziekhandelaars), dat Dominé v. HASSELT bij hem geinformeerd had naar de wetten op de uitgave van muziekwerken; dat Zijn-Ew. verklaarde zeer tegen de uitgave van mijn Koraalboek ingenomen te zijn, en dat de Synode alles aanwenden zoude om die tegen te werken en zoo mogelijk te beletten.... Alles? ook list en laagheid! want later vernam ik, dat mijn vermoeden omtrent de kwitantie maar al te gegrond was. Een goed rechtsgeleerde verklaarde dat de acte wel degelijk een term inhield waardoor ik de vervalsching van mijn Koraalboek door anderen, indien de synode het slechts wil, niet kan beletten, dat de verzekeringen dienaangaande van den Heer v. H. zoo goed als nul waren, en hij mij wel degelijk had misleid.... met de bedoeling om de uitgave van mijn Koraalboek tegen te gaan, of zoo mogelijk te bederven. Zoo heeft het onedel egoïsme, dat reeds zoo veel goeds en schoons in deze wereld heeft tegengewerkt, ook weder hier zijne treurige rol gespeeld en eene nieuwe bijdrage geleverd in de tragische geschiedenis van de martelaren der kunst, hoe de kunst bevorderd en de kunstenaar beloond wordt, gelijk zoo menige handeling des levens het ons leert: men perst de citroen uit en vertreedt dan de schil.

Gelijk de ceder onder stormen opwast, zoo verscheen dan ook mijn Koraalboek in het licht, en ik hoop het zal zijne waarde handhaven boven alle mededinging en eindelijk zijne rechten doen gelden bij alle degelijke beoefenaren van het heerlijkst muziekinstrument, het Orgel. Ik heb hetzelve vermeerderd met een mijner kleinere kerkelijke compositiën, namelijk met een JUBELPSALM op de berijmde woorden van Psalm 98 en 118 (ad libitum), tot opluistering van een onzer groote kerkelijke feesten. Hoe gaarne zoude ik meer geven en b. v. alle Psalmen en Evang. Gezangen bewerken en uitgeven in denzelfden stijl als dit Koraalboek, indien de beoefenaren van dit kunstvak mij daarin wilden aanmoedigen.

Met dezen wensch en onder hooger opzien leg ik dan ook dezen muzikalen arbeid neder als op het lofaltaar des Heeren, waar men het liefelijk reukwerk der zielen pleegt op te dragen, waar de heiligste aandacht der gemeente zich verheft op de onzichtbare vleugelen van het lied, waar het door de bewogene zielen zoo levendig wordt gevoeld, dat de schoonste aller kunnsten als een weldadige genius is nedergedaald op aarde, om den mensch op te heffen uit het slijk, om door haren koesterenden levensadem de ijskorst te ontdooien van het egoïsme dat zijn hart omsluit, om hem te herinneren aan zijne hooge en edele bestemming.

Kunstbroeders en Gemeente van Hem Die ons leerde betrachten alles wat rein, welluidend, schoon en liefelijk is, humaniteit in den edelsten zin, ik heb tot hiertoe mijne taak volbracht: de Uwe wacht nu of Gij dezelve aanvaardt en volbrengt. Moge de toekomst het ons bevestigen!

HAARLEM, Maart 1870.

JOH. BASTIAANS.

AAN MIJNE KORAALGEZANGEN.

O toonen, gedachten mijns harten,
Beziel nu het machtige Orgel,
Bruischt helder door boog en gewelven,
Weergalm er, welluidend als 't ruischen
Van de cedren des Libanons,
Als de palmen van Idumea,
Wanneer er de ontwakende morgen
Hare lieflijke vleuglen verspreidde
Over 't erfdeel van Jacob, den lusthof des Heeren,
En de roos in den bloemhof van Saron
Schuchter, half open, zich blozend verhief,
Als de tamboerijn, harp en de luite
De zilveren zangstem geleidde
Der dochteren Sions,
Zingende in reien de psalmen des Heeren
In wislende beurtzang, van heuvel tot heuvel herhaald;
Zóo ruische uw accoord in den voorhof
Van des Heeren oneindigen tempel,
Als een liefelijk reukwerk in de heilige offerschaal,
Zoo als Levi eens plengde, ten dage der wijding
Van Jehova's heerlijke woning,
Door den wijsten der koningen,
Staande als koning en priester voor Israël,
Toen er Jehova daalde in de wolke,
En het binnenste heilige vervulde,
Dat geen priester er staan kon noch dienen,
Omdat de Algenoegzame zelf
Nu 't al had vervuld!....
Die wijding des Heeren vervulle
Dan ook de gemeente in 't zingen,
En de hupplende stroom der koralen
Doe de zielen zacht rijzen en dalen,
Als 't drijvende lelieblad
Op de golfjes der spieglende bergstroom,
Wier vlieturn zich rusteloos uitgiet
In den schoot van de eindlooze zee.

BOEKDRUKKERIJ VAN A. VAN DER VEEN OOMKENS, TE WAGENINGEN.